Poštnina plačana v gotovini

Slovenski dom

Štev. 9 | V Ljubljani, petek 12. januarja 1940 | Leto V

Vlada je včeraj sprejela novi volilni zakon:

Slovenija bo volila 24 poslancev

Belgrad, 12. jan. m. Na včerajšnji seji ministrskega sveta je bil sprejet novi volilni zakon ter država razdeljena na volilna okrožja. Teh okrožij je 57. Slovenija ima pa 6 okrožij.

Pri razdelitvi Slovenije na volilna okrožja, je bila izvedena ta sprememba, da voli Maribor-mesto enega poslanca ter, da spada Maribor-desni breg k volilnemu okrožju Maribor, Maribor-levi breg pa k volilnemu okrožju Murska Sobota.

Slovenija bo po novem volilnem zakonu imela 24 poslancev in sicer bodo izvoljeni:

v I. volilnem okrožju — Ljubljana štirje,
v II. volilnem okrožju Ljubljana - mesto dva.
v III. volilnem okrožju Maribor trije,
v IV. volilnem okrožju Murska Sobota šest,
v V. volilnem okrožju Celje pet,
in v VI. volilnem okrožju Novo mesto štirje.

Število slovenskih poslancev se bo pa vsekakor še povečalo z morebitnimi poslanci na državni listi.

Na včerajšnji seji ministrskega sveta so člani vlade načelno razpravljali tudi glede novega zakona o društvih, shodih in posvetih.

Današnja »Politika« poroča, da bo z novim zakonom o društvih, shodih in posvetih dovoljeno delovanje vsem strankam. V zakonu bodo izrečno omenjene prepovedane stranke, to je tiste, ki delujejo proti državi in državnemu redu. Posebne odobritve ne bo treba dajati strankam temveč se bo določil samo sistem priglasov in registriranja strank. Tako se bodo stranke prihodnjih volitev lahko udeležile pod svojim starim ali novim imenom.

Z bodočimi poslanskimi volitvami se bavi v današnji »Politiki« tudi voditelj demokratske stranke dr. Milan Grol, ki pravi:

»Če so nujne volitve v poslansko zbornico, so pred njimi še nujnejše občinske volitve. Nujno je pa tudi moralno čiščenje za to volilno delo, ki naj prinese prave in resnične ljudske zastopnike. Vse drugo bi bilo brez vrednosti. Razume se, da poleg vseh zakonskih pogojev za volitve ostanejo pred njimi še odločilnejši politični pogoji: predpogoji za zagotovitev normalnega ozračja, v katerem bi potekel volilni boj. To pa ne more biti normalno, če bi v sedanjih težkih dneh poleg vseh hudih vprašanj lebdela nad nami še dalje negotovost o ureditvi države kot celote in o sodelovanju največjega — srbskega — dela v njej. Teža teh vprašanj potiska v drugo vrsto vse ostalo.«

Balkan in Podonavje središče evropskega političnega zanimanja:

Sestanka balkanske zveze v Belgradu naj bi se udeležile še Italija, Madžarska in Bolgarija

Rim, 12. jan. m. Italijansko časopisje se še vedno bavi z možnostjo novega obiska madžarskega zunanjega ministra Csakyja v Italiji. Po teh poročilih je treba prihod grofa Csakyja pričakovati prihodnji teden. Drugi krogi pa spet zatrjujejo, da bo madžarski zunanji minister najprej odpotoval za nekaj dni na »dopust« v Avstrijo.

Rimski časnikarski krogi tudi zagotavljajo, da bosta madžarski in italijanski zunanji minister Csaky in Ciano na svojem morebitnem prihodnjem sestanku razpravljala tudi o skorajšnjem sestanku zastopnikov držav Balkanskega sporazuma, ki bo februarja v Belgradu. Po mnenju teh krogov bosta na tem sestanku sodelovali tudi Madžarska in Bolgarija kot opazovalki. Po Rimu krožijo celo vesti, da ni izključeno, da bi tudi Italija sodelovala na tem sestanku kot opazovalka. Uradno pa tega še ne potrjujejo.

Rimsko časopisje še vedno ponatiskuje poročila tujih listov o zadnjem beneškem sestanku grofov Ciana in Csakyja ter poudarja, da bo Italija zastavila ves svoj vpliv, da pripravi pogoje za zbližanje med Romunijo in Madžarsko. Tudi zatrjujejo, da Jugoslavija zaradi svojega osrednjega položaja in zaradi prijateljskih vezi z vsemi balkanskimi in podonavskimi državami igra važno vlogo pri delu za ustalitev odnošajev v jugovzhodni Evropi.

Sofija, 12. jan. o. Generalni tajnik turškega zunanjega ministrstva Menemezoglu je prispel s člani turškega gospodarskega zastopstva iz Londona in Pariza v Sofijo. Tu bo ostal tri dni. Z bolgarskim ministrom za trgovino in industrijo bo imel gospodarske razgovore, razen tega pa se bo posvetoval o morebitnem sodelovanju Bolgarije v Balkanski zvezi.

Popoln umik sovjetske vojske iz srednje Finske čez rusko mejo

Rusi priznavajo nebojevitost in nepripravljenost svojega vojaštva

Helsinki, 12. jan. o. Iz Suomisalmija prihajajo poročila, da se na tem delu bojišča sovjetska vojska povsod umika čez rusko mejo. Pri Raati ni na finskem ozemlju nobenega sovjetskega vojaštva več, finski oddelki zasledujejo umikajoče se Ruse, ki ne dajejo nič odpora in so čisto demoralizirani.

London, 12. jan. o. Na severnem delu finskega bojišča je prišlo do popolnega zastoja. Hudi boji so pa okoli Salle, kjer so sovjetske čete obkoljene. Sovjetska letala zalagajo te čete z živežem ter istočasno napadajo finske oblegalce s strojnicami. Do sedaj še ni prišlo do odločilnega boja. Sovjeti z vso srditostjo napadajo in hočejo razbiti finski obroč. Tudi severno od jezera Ladoga je živo. Z obeh strani je slišati topniško streljanje. Neki finski častnik pripoveduje, da je na sovjetski strani na stotine bombarderjev, ki so pokriti s snegom in za vsako akcijo nesposobni. Sedem sto letal od tisoč leži v snegu in se ne morejo dvigniti. Finske smučarske patrole so precejšnje število teh letal uničile. Isti častnik pravi, da so dosedaj pretrpeli Sovjeti velike izgube. Računajo, da je nad 50.000 mrtvih, nad 20.000 ranjenih in ozeblih in čez 10.00 ujetih.

Danski in italijanski prostovoljci so včeraj prispeli v Helsinki.

London, 12. jan. AA. Reuter: Iz dobro obveščenih londonskih krogov se je zvedelo, da bo pomoč, ki jo bodo dali Finski, v letalih in ostalem potrebnem orožju. Južnoafriška zveza je dovolila, da se naročilo letal, ki je bilo določeno zanjo, pošlje Finski. Ta letala bodo poslana na Finsko za operacije proti Sovjetom, ker so se po svojem učinku izkazala za odlična.

Moskva, 12. jan. o. Po zadnjih vesteh je Stalin sam prevzel vodstvo vojnih operacij na Finskem in bo po svoji zamisli preuredil sovjetsko armado.

Moskovski radio je v eni svojih včerajšnjih oddaj priznal, da je bila sovjetska vojska na finskem bojišču slabo oskrbljena, da ni imela bojevitosti in da so se vojaki v trumah udajali Fincem. Krivi za to pa so po sovjetskem uradnem mišljenju častniki, ki so nesposobni in jih je treba odstraniti.

Snočnje uradno poročilo sovjetskega poveljstva pravi, da so se pri Uhti in Repoli udejstvovale patrole. Na ozemlju okrog Kitele so se spopadli pešci, na Karelijski ožini je bil topniški ogenj. Letalske akcije je onemogočalo slabo vreme.

Potrjujejo vest, da je bil general Vinogradov, poveljnik 44. sovjetske divizije, katero so Finci uničili severno od Salle, ubit med bitko z vsem svojim štabom.

Orient expres obtičal v Bolgariji v snegu

Ljubljana, 12. januarja.

Po kratkih vremenskih poročilih je nastopil v južni Rusiji, na Krimu hud mraz do —30 stopinj Celzija, ki se je razširil na Romunijo in od tam zavel proti Bolgariji in Jugoslaviji. Hud mraz je nastopil okoli Belgrada in po raznih pokrajinah Srbije, na Hrvatskem in drugod. V gorskem okraju okoli Čabra in Delnic divja huda burja s snežnimi zameti. Na progi Delnice proti Kninu je železniški promet prekinjen. Tudi po Notranjskem divja huda burja, ki nosi sneg na razna zatišja, kjer se ga je nabralo ponekod celo do 1 m visoko. Zaradi burje in snežnih zaemtov je državna cesta od Logatca do Planine za avtomobilski in vozovni promet neporabna. Huda burja razsaja tudi na Blokah.

V Sloveniji je bila današnja jutranja temperatura splošno med —10 do —18 stopinj. Mraz se je od včeraj zjutraj stopnjeval ponekod za 2 stopinji, drugo pa je toplota padla. Davi je bilo splošno po Gorenjskem jasno, drugod oblačno, na Notranjskem je snežilo. Jutranja poročila navajajo (v oklepajih prejšnji dan): **Gorenjsko:** Bohinjska Bistrica —12 (—12), Bled —13 (—16), jasno, Jesenice —10 (—12), jasno. Kranjska gora —14 (—16), burja. Kamnik —10 (—9), oblačno. Tržič —11 (—11), jasno. **Štajersko:** Maribor (glavni kolodvor) —10 (—11). Dravograd —13 (—13), oblačno. Ljutomer —10 (—9). Celje —10 (—10), sneži. Brežice —18 (—14), jasno. **Dolenjsko:** Novo mesto —10 (—10). Št. Janž na Dol. —12 (—13) in Kočevje —12 (—14). **Notranjsko:** Rakek —13 (—13), burja, sneži.

Mednarodni in domači brzovlaki prihajajo na glavni kolodvor z velikimi zamudami. Brzovlaki proti Belgradu morajo premagati zaradi hudega mraza silne težave in ovire. Strojevodje vrše res naporno službo. Vlaki zaradi zametov in snežnih viharjev na progah proti Dalmaciji ne morejo naprej in obtiče v snegu. Zaradi košave okoli Belgrada imajo belgrajski brzovlaki velikanske zamude. Današnji OSE, ki prihaja v Ljubljano okoli devetih, je danes sploh izostal, poročajo, da je nekje v Bolgariji obtičal zaradi silnih snežnih viharjev in mraza. OSE je včeraj imel iz Italije do Ljubljane 239 minut zamude. Ponočna brzovlaka, oni ob 1.15 in oni ob 7.15 sta imela po 200 minut zamude. Današnji jutranji brzovlak iz Belgrada zaznamuje 110 minutno zamudo. Brzovlak iz Trsta je imel 91 minut zamude. Sploh imajo vlaki iz ostalih železniških direkcij po 3—4 ure zamude. Na progah ljubljanske železniške direkcije je promet še dokaj normalen. Lokalni vlaki nimajo večjih zamud.

Naročajte Slovenski dom!

Trgovska pogodba med Bolgarijo in Sovjeti

Sofija, 12. januarja. o. Bolgarsko gospodarsko odposlanstvo, ki je sklenilo v Moskvi trgovinsko pogodbo s Sovjetsko Rusijo, se je vrnilo včeraj v Moskvo. Finančni minister Božilov, ki je vodil pogajanja, je dejal, da je bolgarsko-ruska trgovinska pogodba sklenjena za 3 leta na osnovi medsebojne izmene v skupnem znesku milijarde levov. Sovjetska Rusija bo izvažala v Bolgarijo petrolej, jeklo, volno, kemikalije, in drugo, Bolgarija pa bo izvažala v Rusijo olje, svinje, koze, riž in drugo. V Sofiji bo ustanovljeno rusko trgovinsko zastopništvo, ki bo skrbelo za izvajanje doseženega sporazuma. Blago bodo prevažali po Donavi in Črnem morju. Kot prvo pošiljatev bo Rusija izvozila v Bolgarijo 10 milijonov kilogramov volne, ki jo bodo v Bolgariji predelali ter nato poslali nazaj v Sovejtsko Rusijo.

6 nemških letalskih napadov na angleško obalo

London, 12. januarja. o. Nemška letala so včeraj izvedla šest različnih napadov na angleško obalo, in sicer: na ustje Temze, na južnovzhodno obalo, na ustje reke Tyne, na zaliv Firth of Forth in druga. Angleško protiletalsko topništvo in lovska letala so povsod stopila v akcijo ter Nemce pregnala, ne da bi bili povzročili kako posebno škodo. Pač pa so Nemci bombardirali in s strojnicami obstreljevali več angleških trgovskih in ribiških ladij. Ti napadi so odgovor na zadnji angleški polet nad Helgoland in Sylt.

Nemci iščejo petrolej - na Poljskem

Berlin, 11. jan. o. Nemški strokovnjaki so zdaj preiskali vse petrolejske naprave v zahodni Poljski. Ugotovili so, da so zelo zastarele. Ustanovljeni sta bili dve novi družbi za izkoriščanje nafte. Ti dve družbi bosta pri vrtanju uporabljali najsodobnejše priprave. Strokovnjaki smatrajo, da bodo proizvodnje povečali za 100%. S to povečano proizvodnjo tekočega goriva bo možno popolnoma zadostiti potrebam zasedenih poljskih pokrajin, kar pa bo še ostalo, bodo izvažali v Nemčijo.

Nemške šole na vsem Poljskem

Berlin, 12. jan. m. Uradno potrjujejo, da bodo v najkrajšem času v mnogih poljskih mestih odprte nemške šole. Guverner Poljske dr. Frank je konec decembra izdal uredbo, po kateri se bodo odprle šole v vseh poljskih mestih, kjer je več kot deset nemških otrok. Prva nemška šola na Poljskem je bila odprta v Varšavi, drugi dve pa zdaj v Krakovu.

Boj vlakov s snežnimi zameti na jugu

Belgrad, 12. jan. m. Mraz, ki ga je zadnje dni poostrila v vzhodnih krajih še košava, je zdaj precej popustil. Iz južnih krajev države prihajajo poročila, da je večina mest v Srbiji in Črni gori zaradi hudih snežnih zametov odrezanih od ostalega sveta. Na več krajih so v snegu obtičali tudi vlaki, polni potnikov. Včeraj so tak vlak z največjo težavo rešili iz zametov na progi Belgrad—Skoplje—Peč v bližini postaje Oblič.

Vremensko poročilo

Rateče-Planica: — 14, zelo oblačno, vetrovno, 5 cm spihanega pršiča na 35 cm podlage, skakalnica uporabna.

Radovljica: —12, barometer se dviga, pooblačeno, 25 cm snega, pršič, drsališče uporabno.

Bled: —11, barometer se dviga, pooblačeno, mirno, 25 cm snega, pršič, jezero za drsanje uporabno.

Škofja Loka: —12, barometer se dviga, zelo oblačno, mirno, 5 cm pršiča na 15 cm podlage, delno spihan.

Kranjska gora: —14, barometer se dviga, zelo oblačno, vetrovno, smuško terišče spodaj 32 cm, zgoraj 42 cm snega, pršič, drsališče uporabno.

Komna: —12, pooblačeno, 110 cm snega, pršič spihan.

Ribnica na Pohorju: —12, visoka megla, mirno, 17 cm pršiča na 12 cm podlage, skakalnica uporabna.

Seniorjev dom: —17, zelo oblačno, mirno, 15 cm pršiča na 30 cm podlage.

Vesti 12. januarja

Nemški radio je razširil vest, da se je angleška križarka »Exeter« potopila ob južnoameriški obali. Nemci sprašujejo v zvezi s tem, naj Angleži povedo, kje je ta križarka. Angleži pa pravijo, da bodo Nemci že videli, kakor so videli že tolikokrat potopljeno nosilko letal »Ark Royal.«

Nemški gospodarski diktator maršal Herman Goering praznuje 47 letnico rojstva. Za danes je sklical nemške industrijce na važno sejo glede bodoče ureditve nemškega vojnega gospodarstva.

Predsednik japonske vlade Abe je na včerajšnji seji izjavil, da bo odstopil. Odstop sedanje japonske vlade je potreben, da bi se izboljšalo razmerje med Japonsko in Združenimi državami ter Avstralijo, od česar je odvisno vse japonsko gospodarsko življenje.

Preselitev Nemcev iz Južnega Tirola je najboljši dokaz prijateljstva med Nemčijo in Italijo, pišejo nemški listi.

Prvi predsednik poljske republike, sloviti klavirski virtuoz Paderewski, je dopotoval v Angers, prestolnico poljske republike v Franciji.

Obvezno vojaško službo za vse moške od 17. leta dalje je uvedla vlada v Afganistanu, ker se boji morebitnega napada Sovjetov. Hkratu so poostrili odredbe za pobijanje boljševiške propagande.

Angleški poslanik v Moskvi Seeds je bil včeraj sprejet pri zunanjem ministru Halifaxu in mu je dolgo poročal o stanju v Rusiji.

Francoski socialistični poslanci pod vodstvom Leona Bluma so včeraj s slabo večino sklenili glasovati za zakonski predlog, ki določa pregon poslancev, pripadajočih tistim političnim skupinam, katerih vodstvo je odvisno od kake tuje vlade. Taka politična skupina so v Franciji in drugod za zdaj samo komunisti.

Snočnje uradno poročilo francoskega vrhovnega poveljstva pravi, da je včeraj bilo na zahodnem bojišču močno delavno letalstvo in topništvo. Francozi so sestrelili nad fronto dve nemški letali.

Prvi teden letošnjega leta so francoske ladje ustavile šest nevtralnih ladij in zaplenile 12.000 ton blaga, ki je bilo nemškega porekla.

Nemška vlada bo Italiji baje vrnila orožje, namenjeno za Finsko. To orožje so Nemci ustavili v nekem nemškem pristanišču na zahtevo Rusije. Kaže, da se Sovjeti boje italijanske pomoči za Finsko, ker imajo v tem oziru skušnje že iz Španije.

Francoski uradni list prinaša razglas o novih strogih omejitvah pri uživanju mesa. Odslej bodo v Franciji imeli tri brezmesne dneve: ponedeljek, torek in petek. Druge dneve bo dovoljena samo ena mesna jed, največ 100 gramov za osebo.

Madžarski zunanji minister grof Czaky bo danes na vladni seji obširno poročal o svojih razgovorih z italijanskim zunanjim ministrom v Benetkah.

Manj jesti in več delati — pod tem geslom so začeli v Nemčiji uvajati nove omejitve v prehrani in zvišanje proizvodnje. V zvezi s tem bodo znižali plačo za 10%, zvišali davke na pijačo, zlasti na pivo, odpravili vse prometne ugodnosti za narodne socialiste, zakaj izkazalo se je, da se zaradi teh ugodnosti 80% potnikov na železnicah vozi zastonj ali po znižani ceni.

Neka angleška vojna ladja je potopila 8000 tonski nemški parnik »Usukuma«. Ravno tako velik nemški parnik »Bahia Blanca« pa se je potopil v Severnem morju blizu Islandije s tovorom kave in železa, zadel je v ledeno goro.

Nemške oblasti zanikajo vest, da bi bili nemški letalci pri napadu na angleške ribiške ladje pred tremi dnevi s strojnicami obstreljevali celo rešilne čolne, s katerimi so se skušali ribiči rešiti.

Vesti o delavskih uporih in o uvedbi vojnega stanja v industrijski pokrajini Reichenberga so neresnične, pravi nemško uradno poročilo.

Dolžnost Francije je, da z vso razpoložljivo močjo pomaga finskemu narodu, ki je pokazal tako hrabrost v boju proti surovi boljševiški sili, je govoril včeraj predsednik francoske poslanske zbornice Herriot, ki je dejal v tej zvezi, da bo po sedanji vojni vsaka mala evropska država dobila trdno poroštva za svoj obstanek.

Sovjetsko Rusijo je treba zgrabiti zdaj z dveh strani: z Ledenega morja, kjer je treba zapreti pristanišče Murmansk ter s Črnega morja, kjer bi bilo Ruse treba prijeti za petrolej v Kavkazu. S tem bi bila hudo prizadeta tudi Nemčija, nevtralne države pa bi se potem kmalu priključile Angliji in Franciji za dejansko pomoč. Za tak načrt se zavzema poluradno glasilo francoske vlade »Temps«.

O bližnjih pogajanjih med Madžarsko in Jugoslavijo obsežno poročajo švicarski listi, ki pravijo, da bi Italija rada dosegla popolno spravo na Balkanu in v Podonavju in bi potem v imenu vseh teh držav nastopala na mirovni konferenci ter tam zagovarjala svoje težnje.

V Ameriki so zbrali do sedaj za 650 milij. din pomoči Fincem, na Norveškem pa za 50 milijonov dinarjev.

Pri potresu v Turčiji je bilo po uradnih podatkih 30.000 hiš popolnoma porušenih, 25.000 ljudi ubitih, 80.000 pa ranjenih, pravijo uradni podatki turške vlade.

Sovjetski komisar za letalsko industrijo Kaganovič je bil odstavljen zaradi velikih neuspehov sovjetskega letalstva na Finskem, kjer so Sovjeti do sedaj izgubili 241 letal.

Nad vso Argentino vlada vročina, ki je do sedaj ne pomnijo. Temperatura v senci znaša 30 stopinj. Vročina je posebno neznosna v Buenos Airesu, kjer je dnevno mnogo smrtnih primerov zaradi sončarice.

Že dva dni vlada na Bolgarskem hud mraz. Na mnogih krajih so prometne zveze pretrgane. V vasi prihajajo črede volkov, predvsem okoli Burgasa.

Letošnji mraz na Letonskem je hujši kakor pa je bil pozimi leta 1928. Temperatura znaša 41 stopinj pod ničlo. Po številnih naseljih primanjkuje kurjave. Okoli Vilne so se pokazale črede volkov

Sezonski delavci so lani v našo državo prinesli nad 32 milijonov dinarjev

Maribor, 12. januarja.

Maribor je najvažnejša obmejna postaja za tisoče sezonskih delavcev, ki leto za letom iz raznih krajev Jugoslavije, zlasti iz našega Prekmurja, hodijo na sezonsko delo v Nemčijo. V kako velikem številu hodijo naši delavci po kruh v tujino, nam priča statistika, ki so jo v Mariboru sestavili o vseh teh delavcih, ki so se v preteklem letu preko Maribora vrnili v domovino.

Z 18 samostojnimi transporti in z dvema transportoma, ki sta bila priključena rednima vlakoma, je v Maribor iz Nemčije prispelo 9667 delavcev. Posamezno in v manjših skupinah se je vrnilo 444 delavcev. Ti so odšli na delo v l. 1939 in vzdržali na delu tudi vso dogovorjeno dobo. Poleg teh pa je v Maribor prišlo še 2026 sezonskih delavcev, ki so v Nem, čiji ostali še iz predlanskega leta, in taki, ki so se vrnili v domovino predčasno. Skupno število delavcev, ki so se vrnili preko Maribora, znaša torej 12.137.

Zanimivo je, koliko so si ti delavci prihranili, odnosno koliko so poslali in prinesli denarja v Jugoslavijo. Računajo, da je vsak teh delavcev poslal v domovino preko Narodne banke 180 RM, kar znaša skupno 29,055.978 din. Računajo tudi, da je vsak prinesel preko meje povprečno 7 srebrnih mark, kar znaša 1,129.954 dinarjev, tako da so skupaj poslali in prinesli nad 30 milijonov dinarjev. K tej denarni vrednosti pa je treba prišteti še razne predmete, kakor kolesa, radijske aparate, pisalne stroje in drugo, ki so jih ti delavci v Nemčiji kupili in jih prepeljali čez našo mejo. Naša država je namreč sezonskim delavcem dovolila uvoz teh predmetov brez uvozne carine. Delavci so se te ugodnosti poslužili in so, kakor pravijo, nakupili v Nemčiji mnogo koles. Računajo, da je s sezonskimi delavci vred prišlo v državo kakih 4000 koles, kar znaša pri vrednosti 500 dinarjev za eno kolo, skupno vrednost 2 milijonov dinarjev. Po tem računu so sezonski delavci prinesli v državo denarja in stvarnih vrednosti za nad 32 milijonov dinarjev.

Kakor so pripovedovali, so se tudi naši sezonski delavci morali sprijazniti s tistimi razmerami, ki jih je v Nemčiji ustvarila vojna. Živila so dobivali na karte, omejiti so se pa morali tudi pri nakupu obleke. Ker si niso mogli, kakor prejšnja leta, za del svojega zaslužka nabaviti oblek, so segli po drugih predmetih, za katere je naša država dovolila uvoz brez carine in katerih so sezonski delavci lepo število pripeljali v Jugoslavijo.

Jako ugoden vtis je na vračajoče se sezonske delavce napravilo razumevanje, ki so ga tokrat pokazale naše oblasti. Prometno ministrstvo jim je za povratek iz Maribora pa do domačega kraja dovolilo polovično, za oddaljenejše pa celo četrtinsko voznino. Ministrstvo za socialno politiko pa se je izkazalo s kreditom 43.500 dinarjev, s katerim so bili vračajoči se sezonski delavci v večjih transportih v kolodvorski restavraciji v Mariboru pogoščeni, kar je na delavce napravilo nad vse dober vtis, ker so se pač prepričali, da se je tudi država spomnila njih usode, ki je pač še bolj bridka od marsikaterega drugega našega delavca, ki ima vsaj to dobroto, da v lastni domovini najde kruh in zaslužek.

Čedna letna bilanca kolesarskih tatov

Nad 500 koles ukradenih v vrednosti do 500.000 din

Da zdaj, ko vsi poslovni ljudje, fabrikanti, trgovci in obrtniki sestavljajo svoje letne račune, bi bilo pač umestno, da bi tudi kolesarski tatovi podali svoj letni račun o vseh posrečenih in neuspelih tatvinah koles in o letnem dobičku. Ti tiči pač ne povedo, kakšne dobičke so spravili v žep. Nekateri so pač prejeli primerne nagrade na sodišču, drugi pa se skrivajo in še naprej poslujejo. Stara kriminalna literatura še ni poznala »kriminalnega tipa — kolesarskega tatu«. Ta vrsta uzmovičev se je počasi razvijala od predvojnih časov naprej.

Kdo je čul pred kakimi 40 leti o kaki tatvini kolesa? Takrat so bila kolesa le za športnike in v Ljubljani smo imeli kolesarsko društvo »Ilirijo«, ki je gojila kolesarski šport v malem obsegu ter je zgradila v Tivoliju na prostoru, kjer je sedaj telovadišče neke telovadne organizacije, posebno valovito dirkališče. Po vojni se je kolo — vozilo preprostega človeka — silno razširilo po ljubljanski okolici in v mestu. Štejemo nad 20.000 koles. Kakor se je kolo med ljudstvom močno udomačilo, tako so se začeli razvijati iz embrija tipi kolesarskih tatov, ki imajo kaj različne lastnosti in navade. Lani je bilo okoli 20 kolesarskih tatov sojenih pred malim senatom. Neki tat je dobil prav trdo kazen do 2 let robije samo zaradi tatvine koles. Nekateri tatovi imajo navado, da izmaknejo kolo izpred kake gostilne ali kakega lokala, se odpeljeo do zaželjenega cilja in nato kolo odvržejo. Drugi vzdržujejo velike kupčije s prodajanjem pokradenih koles. Tretji, ti so najbrihtnejši in najzvitejši, kolesa razdero, dele prebarvajo ter posamezne dele prodajajo interesentom.

Koliko koles je bilo lani ukradenih v Ljubljani? Znano je, da se tatvine koles silno množe od leta do leta. Tam na policijski upravi izdajajo dnevno odnosno od potrebe do potrebe »Policijski dnevnik«, namenjen policijskim in drugim varnostnim organom. Razpošiljajo ga na vse policijske uprave v državi, kakor tudi na vse orožniške postaje v Sloveniji. Je ta list, ki je hektografiran, prav dobro zrcalo o kriminalistiki v naših krajih. Pod posebno rubriko objavlja ta dnevnik »tatvine koles v Ljubljani«. V tej rubriki so objavljene samo tatvine koles, ko niso mogli izslediti tatu in navaja vse podatke o kolesu, tako evidenčno in tovarniško številko ter tvrdko.

V »Policijskem dnevniku« je bilo objavljeno, da je bilo v preteklem letu v mestu ukradenih 446 koles, 1 motor in 1 avtomobil, skupaj v vrednosti 427.850 din. Motorno kolo je bilo ukradeno 1. septembra, vredno 5000 din. Avtomobil znamke »Oppel« je bil 13. novembra odpeljan. Vreden je bil 28.000 din. So gotovi kraji, gostilne in lokali, kjer tatovi najraje kradejo kolesa. Nesrečen kraj je n. pr. Ljudska kuhinja v Streliški ulici, dalje Delavski dom na Bleiweisovi cesti, mnogi lokali, tako »Figovec« in stranske ulice. Tatovi se ne upajo priti v bližino justične palače, kjer so bile prejšnja leta tatvine koles na dnevnem redu, a sedaj so prav redki slučaji kake kolesne tatvine, ker je tam nadziratelj koles. Tudi iz poslopja OUZD redko kdaj kdo odpelje kako tuje kolo, kar se je včasih prav pogostokrat primerilo.

Kdaj so kolesarski tatovi najpodjetnejši? Pogled v mesečna poročila o tavinah kaže, da so za te tatinske specijaliste najugodnejši poletni meseci. Zimska sezona je zanje skoraj mrtva. Lani je bilo pokradeno: januarja 23 koles v vrednosti 21.350 din, februarja 18 koles v rednosti 14.900 din. Kakor hitro so nastopili topli in lepi pomladanski in poletni meseci, tako se je hitreje in pogosteje širilo tatinsko poslovanje. V maju je bilo pokradenih 39 koles v vrednosti 34.750 din. Julija in avgusta je bilo v dnevniku objavljenih 73 tatvin za vrednost 70.780 din. Jesenski meseci do konca novembra zaznamujejo največje tatvine koles. Oktobra je bilo ukradeno 65 koles v vrednosti 59.100 din. Tu je bil dosežen rekord! Novembra pa so tatovi izbrali samo najboljša in najelegantnejša kolesa. Ukradenih je bilo le 59 koles, toda v vrednosti 79.720 din. December je zaznamoval 36 tatvin koles, vrednih 31.000 din.

Ako vpoštevamo, da so bili mnogi tatovi kmalu izsledeni in aretirani, da se je policiji posrečilo dobiti kolo nazaj, lahko računamo, da je bilo lani v Ljubljani ukradenih nad 500 koles v vrednosti okoli 500.000 din. Taka je letna bilanca kolesarskih tatov.

Denar so nameravali ponarejati

Maribor, 12. januarja.

Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je znašla danes dopoldne na zatožni klopi tričlanska družba, ki jo je državni tožilec obtožil namere ponarejanja denarja. Glavni obtoženec je 45 letni Jakob Vrhovšek, ki je imel že velikokrat opravka s sodiščem. Poleg njega sedita še na zatožni klopi 43 letni mesar Franc Glaser iz Studencev ter 42 letni delavec Ferlež Leopold iz Hotinje vasi.

Vrhovšek ima že prakso za ponarejanje denarja in je bil zaradi tega tudi že obsojen. Kljub tem slabim izkušnjam pa se je hotel spet lotiti tega nevarnega posla. V ta namen je najprej kupil v Gradcu dve povečevalni stekli, katerih pa si ni upal sam prenesti v našo državo. Njegov prijatelj Ferlež, ki je bil tudi že v zvezi z neko ponarejevalsko afero obsojen, pa ga je spravil v stike z mesariem Glaserjem v Studencih, ki je znan, da ima zveze s tihotapci. Po Glaserju so potem dobili nekega tihotapca, ki je ta stekla prinesel iz Gradca, Ferlež je potem stekla shranil. Glaser je potem naročil iz Zagreba še barve, litografsko pasto ter asfaltni lak. Da bi pri naročilu zabrisal sled, se je poslužil ponarejene štampiljke z napisom »Savez grafičkih radnika«. Ko pa so imeli že vse pripravljeno, je prišla stvar na uho oblastem. Sedaj so se znašli pred sodiščem, kjer seveda vse zanikajo. Razprava ob času poročila še traja.

Ljubljana od včeraj do danes

Mrzla burja je včeraj preganjala ljudi s cest. Le tisti, ki so se morali zaradi zaslužka muditi zunaj, so se prestopali in prezebali ter zavidali druge, srečnejše, ki so hiteli mimo njih, da bi čimprej prišli na gorko. Zvečer je nekoliko poskušal sneg, pa je kmalu ponehal. Šele pozno ponoči je burja ponehala.

Danes smo prav lepo lahko občutili razliko med mrazom ob vetru in med mirnim mrazom. Včeraj zjutraj in davi je bilo obakrat po 10 stopinj pod ničlo; včeraj je pihalo, danes pa je bil zrak miren. Včeraj smo mislili, da mora biti najmanj 16 stopinj pod ničlo, pa jih je bilo le devet, danes pa se nam je zdelo, da je morda le dve ali tri stopinje mraza, pa ga je bilo prav toliko kakor včeraj. Danes se nam je v primeri z včeraj zdelo skoraj gorko.

Mraz se pozna tudi že v strugi Ljubljanice, voda je do pol struge marsikje že zamrznila.

Posipajte vendar hodnike in prehode!

V tem hudem mrazu so postali hodniki in prehodi na cestah močno drsni. Dan za dnem se dogaja, da padajo pešci, zlasti na nerodnih ovinkih. Menda še niso izgubila svoje veljave stara določila, ali kaj? Rečeno je bilo, da morajo hišni lastniki posipati hodnike pred svojimi hišami, kadar tla postanejo drsna. Tako pa vidimo, da marsikje niti snega niso pospravili z njih! Kjer pa so ga pospravili, pa ne posipajo. Na nekaterih točkah v našem mestu, kjer je promet pešcev močno razvit, prihaja dan za dnem do padcev. Naj navedemo od mnogih le dve kočljivi mesti: tisti ovinek pri Mayerjevi palači in pa hodnik ob Medič-Zanklovi hiši na Šempeterski cesti. Menimo, da bi se ljubljanski hišni posestniki lahko sami hišni posestniki lahko sami od sebe spomnili, aj je njihova dolžnost do someščana in da h prav za prav ne bi bilo treba šele na to opozarjati! Za poledenele prehode preko cest pa bi morali poskrbeti tisti, ki so za to poklicani. Vsaj malo peska bi lahko tam posuli, če ne drugega. Ljudje se upravičeno pritožujejo nad nepazljivostjo in brezobzirnostjo.

„Vodomet" sredi Ljubljane

Čeprav je včeraj pihala ostra burja in je vladal bridek mraz, se je nabrala popoldne okrog treh na dolnjem koncu tromostovja ob pričetku Stritarjeve ulice, velika množica ljubljanskih radovednežev.

Iz hidranta je švigal kvišku mogočen vodni curek, kakor lep vodomet je bil videti. S silno močjo je brizgala voda kvišku. Kakor se je zdelo, je počila cev in voda je iz nje udarila s tolikšno silo, da je dvignila pokrov na hidrantu. Voda se je odtekala kakor potoček ob pločniku po nabrežju ob Ljubljanici. Seveda so na kraj, kjer se je proti slednjemu pričakovanju kar na lepem pojavil tak vodomet, takoj prihiteli mestni delavci, ki so po poštenem trudu napravili konec idiličnemu prizoru. Dandanašnji ne gre, da bi sredi prometne ulice meni nič tebi nič rasli vodometi. Za take čare tudi cestno-policijski red ne kaže nobenega razumevanja.

Okrog »vodometa« se je brž kljub mrazu zbralo toliko ljudi, da je imel službujoči stražnik kar precejšnje delo, preden jih je razkropil.

Pod vlak se je vrgel

Včeraj, ko smo poročali o streljanju na Bregu, smo napisali, da fanta, ki je streljal, še niso našli. V zgodnjih dopoldanskih urah, ko smo list že zaključili, pa smo izvedeli, da so našli na železniškem tiru, ki teče vzporedno z Bleiweisovo cesto blizu kraja, kjer sečejo tračnice Gosposvetsko cesto, zelo hudo razmesarjeno truplo, v katerem so prepoznali potnika Oskarja Kliera. Pri mrtvecu so našli bolniški odpustni list in 15 dinarjev drobiža. Klier je hudo bolehal na želodcu ter je ležal dalj časa v ljubljanski bolnišnici. Tja so mu tudi prijatelji prinesli vest, da ga je med njegovo boleznijo dekle zapustila ter da se shaja z drugimi. Klier je ves obupan poiskal svojo izvoljenko, ki jo je vprašal, če je res, kar je bil izvedel. Pogovor je postal oster, končno pa je Klier potegnil revolver ter streljal na B. M. Po svojem nesrečnem dejanju je zbežal. Kje vse je hodil ponoči, dozdaj še ni bilo moči ugotoviti, zdi pa se, da je odšel proti železniški progi zjutraj pred prihodom jutranjega brzovlaka. Legel je na tračnice, in vlak je zgrmel čezenj. Dopoldne so našli njegovo truplo. Pokojni je bil miren, reden človek, ki je imel mnogo prijateljev. Njegova tragična smrt je med njimi vzbudila mnogo sočutja in pomilovanja.

„Atelje" so dali naslov

svojemu tretjemu veselemu družabnemu večeru naši likovni umetniki, ki so zbrani v mladem »Klubu neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov«. Ta njihov tretji večer bo v soboto dne 13. januarja v Trgovskem domu. Pričel bo ob poldevetih zvečer. Ker je čisti dobiček te prireditve namenjen za prirejanje in financiranje klubskih umetniških razstav doma in v tujini ter v fond, iz katerega bodo dobivali podporo za študijsko strokovno izpopolnjevanje klubski člani, bo večer brez dvoma dobro obiskan, saj so si agilni člani tega kluba s svojimi kvalitetnimi razstavami in s svojo iniciativnostjo znali pridobiti mnogo prijateljev.

Novi nadzorniki sadnih drevesnic

Ban dr. Natlačen je podpisal naslednji odlok: gg. 1. Vardjan Franc, okraj. ref. Brežice; 2. inž. Adamič Franc, uradn. pripr. Št. Jurij ob j. ž.; 3. Flego Anton, strok. učitelj na kmet. šoli na Grmu pri Novem mestu; 4. inž. Masten Vilko, uradn. pripr. Maribor, ban, sadj. in vin. zavod; 5. inž. Šadar Vinko, kmet. svetnik, Kočevje; 6. Šumenjak Janko, pom. okr. kmet. ref., Kranj; 7. Zorčič Stanko, v. d. kmet. ref. Krško; 8. Sitar Franc, strok, učitelj na banov. kmet. šoli Rakičan pri Murski Soboti; 9. Rupelj Ludvik, pom. kmet. ref., Ljubljana; 10. Lipovec Janko, v. d. kmet ref., Ljutomer; 11. Mahorčič Vladimir, v. d. kmet. ref., Logatec; 12. inž. Šturm Rado, kmet. ref., Maribor l. br.; 13. Bregant Ivan, pom. kmet. ref., Ptuj; 14. Zobec Janez, v. d. kmet. ref. Kamnik; 15. Martelanc Karel, okr. kmet. ref., Dravograd; 16. Zupan Ivan, v. d. okr. kmet. ref., Laško; 17. Pregelj Anton, v. d. okr. kmet. ref., Šmarje pri Jelšah; 18. Šušteršič Franc, v. d. kmet. ref. Litija. — Na predlog oddelka za kmetijstvo Vas na osnovi čl. 1. banove naredbe o strokovnem nadzorstvu nad sadnimi drevesnicami in nad prometom s sadnim drevjem z dne 27. novembra 1939 III. št. 3463-1 (Službeni list št. 630-98) imenujem za kontrolorja sadnih drevesnic za okraj: ad 1. Brežice; ad 2. Celje in Gornji grad; ad 3. Novo mesto in Črnomelj; ad 4. Maribor d br., Maribor mesto in Konjice; ad 5. Kočevje; ad 6. Kranj, Škofja Loka in Radovljica; ad 7. Krško; ad 8. Lendava in Murska Sobota; ad 9. Ljubljana, Ljubljana-mesto; ad 10. Ljutomer; ad 11. Logatec; ad 12. Maribor l. br.; ad 13. Ptuj; ad 14. Kamnik; ad 15. Dravograd in Slovenji Gradec; ad 16. Laško; ad 17. Šmarje pri Jelšah; ad 18. Litija.

Pri izvajanju kontrole držite se predpisov navedene naredbe.

Nadzor nad vso kontrolo drevesnic izvršuje tuk. banov. ref. za sadjarstvo.

Sestavite čimprej seznam vseh privatnih drevesničarjev v okolišu, ki Vam je določen za izvajanje kontrole. Šolske drevesnice, ki gojijo sadno drevje v poučne svrhe in ki drevja ne prodajajo, so izvzete od te kontrole.

Na Vaših obhodih skušajte s primernim poukom vzgojno vplivati tudi na privatnike-sadjarje, ki vzgajajo drevesca za lastno potrebo in niso podvrženi kontroli v smislu naredbe.

S kontrolo drevesnic pričnite z marcem 1940. Vsako drevesnico morate vsaj enkrat na leto pregledati, po potrebi tudi dvakrat. O vsakem pregledu drevesnice sestavite zapisnik, ki ga mora podpisati lastnik. Večje nedostatke prijavite takoj kralj. ban. upr. oddelku za kmetijstvo.

Potni stroški za izvajanje te kontrole se krijejo iz banovinskega proračuna iz postavke: kontrola drevesnic. V kolikor bi krediti iz te postavke ne zadostovali, pa se krijejo potni stroški iz sklada za zatiranje bolezni in škodljivcev na sadnem drevju. Potne račune je predlagati za dva meseca skupaj, obenem s kratkim poročilom o izvršeni kontroli.

Ban: dr. Natlačen s. r.

Drobne iz Kranja

Voz hlodov je hotel prodati. Pri prevozu hlodov z žage lesnega trgovca Heinriharja na njegovo skladišče, je voznik, ki je vozil te hlode, izginil v neznano smer, očividno z namenom, da bi jih prodal. Po raznih poizvedovanjih je oblast izsledila hlode z voznikom ravno v trenutku, ko so se že pogajali za ceno. Hlode so vrnili lastniku, krivca pa pridržali v zaporu.

Gradbena delavnost v zastoju. Zaradi hude zime so morali ustaviti vsa stavbena in gradbena dela, tako tudi vsa dela na modernizaciji ceste skozi Kranj. S tem se je povečala tudi brezposelnost, ki je itak že precejšnja zaradi skrčenja obratov v tekstilnih tovarnah.

Ena sama škatljica vžigalic

Mr John Stopford, glavni ravnatelj New-Trust banke v Sprinfiedl-Townu je bil v vsakem oziru trd mož. Trda je bila njegova življenjska pot, preden je od navadnega bančnega sluge postal glavni ravnatelj, trde so bile poteze njegovega obraza, trdo je bilo končno tudi njegovo srce in njegovi življenjski nazori. Doslej je živel samo za svoje delo, le redkokdaj si je dovolil majhno zabavo. Toda, če je sedaj, komaj 50leten, pomislil na svoj položaj in svoj milijonski bančni račun, je bil lahko zadovoljen. In vedno znova je poudarjal nasproti svojim znancem in prijateljem, da je mogoče v življenju le s skrajno skromnostjo in železnim samozatajevanjem doseči uspehe; to načelo je bilo pri njem postalo železna formula.

Gorje bančnemu uradniku, ki je zagrešil najmanjšo napako, gorje tipkarici, ki je mogoče prišla za eno samo minuto prepozno v urad; Mr. Stopford je vse videl in je vsako, tudi najmanjšo netočnost kaznoval s takojšnjim odpustom iz službe.

Nameščenci so se ga bali, njegovi poslovni prijatelji so ga sovražili, na vsem svetu menda ni imel resničnega prijatelja. Toda Mr. Stopford je imel železne nazore in se za takšne malenkosti ni brigal.

Seveda je bil tudi samec, zahajal ni nikamor in je živel le za svoj poklic. In prav za prav se ni nikdar zavedel, kako prazno in enolično je bilo njegovo življenje.

Danes je bil Mr. Stopford dobre volje: Združene tvornice oklepnih blagajn v Newyorku so bile ravnokar vzidale v njegovi banki najmodernejše trezorje in posrečilo se mu je, na več ali manj pravični način, izsiliti 20% posebni popust. Sam s seboj je bilo zelo zadovoljen in zvečer se je še enkrat napotil iz svojega udobnega stanovanja na pot k palači New-Trust-banke, da bi si še enkrat nemoteno ogledal »blagajne in posebno še trezor ravnateljstva, ki je bil samo njemu dostopen.

Ta trezor je bil mojstrsko delo moderne tehnike in narejen popolnoma po trmoglavih načrtih Mr. Stopforda. Ležal je zadaj za glavno blagajno banke in njegova vrata so bila tako spretno skrita, da bi jih tudi najbolj spretni vlomilec ne mogel odkriti. Skrivni trezor je bilo mogoče odpreti samo s pomočjo posebno konstruiranega mehanizma, ključavnica pa je bila vdelana v predal glavne blagajne; ta posebni predal se ni v ničemer razlikoval od ostalih. Razen tega se ključavnica ni odpirala s ključem, ampak treba je bilo vstaviti določeno število z devetimi mesti; to število je bilo znano samo glavnemu ravnatelju.

Toda čeprav je bil mehanizem zapleten, vendar je bilo ravnanje z njim izredno preprosto: vsak otrok bi bil lahko odprl skrivna vrata — če bi bil našel ključavnico in če bi poznal devetmestno številko, odprl pa bi jih lahko z eno samo roko, kljub temu, da so bila iz jekla in so tehtale več tisoč kilogramov. Čudo moderne tehnike, razen tega po odbitku 20 odstotkov popusta na pol zastonj.

Ni torej nič čudnega, če je Mr. Stopford na svoji poti od zadovoljstva po tiho opazil, kako so snežinke vedno bolj na gosto prekrivale njegov topli kožuh in kako strupeno mrzlo mu je pihal veter v obraz. Vesel je preračunaval, za koliko je s svojo spretnostjo ociganil Združene tvornice oklepni blagajn.

Tako se je zgodilo, da je šele v zadnjem trenutku opazil mladega, bledega moža, ki mu je s tresočimi, od mraza posinelimi rokami ponujal škatljico vžigalic:

»30 centov za škatljico,« je s hripavim glasom šepetal mladi mož, »samo 30 centov, kupite vendar!«

»Zlovoljno se je ustavil ostri pogled Mr. Stopforda na revni postavi poceštnega prodajalca. Res da je opazil vdrta lica in bolestno bledico na obrazu mladega moža, z enim samim pogledom je tudi opazil, da je revež kljub ostremu mrazu oblečen v tanko in oguljeno poletno obleko, toda vse to ni omehčalo trdega srca Mr. Stopforda in z grobim glasom je zaklical prodajalcu:

»Poberite se k vragu, ne rabim vžigalic.«

»Gospod,« je prosil prodajalec, »dva dni nisem ničesar jedel, kupite vsaj eno škatljico.«

»Če ste lačni, pa delajte kakor vsi drugi,« je godrnjal Mr. Stopford, razen tega pa pameten človek ne rabi vžigalic. Samo kadilci mečejo za nje denar ven. Vidite, to je vsa skrivnost: v vsem svojem življenju nisem nikdar kadil, ampak samo gledal, kako bi prišel naprej. Če bi vsi tako delali, bi ne bilo eksistenc kot ste vi in . . .«

Zadnje besede je Mr. Stopford govoril že v zrak, kajti pocestni prodajalec je že bil izginil v noč.

Izvrstno razpoložen je dospel Mr. Stopford do palače New-Trust banke in milostno pozdravil nočnega vratarja, ki je spoštljivo odprl vrata in spremil gospoda ravnatelja k prostoru s trezori.

Mr. Stopford je bil danes res zelo ljubezniv.

»Le poglejte Miller,« je rekel staremu nočnemu vratarju, »tudi jaz sem svoj čas začel tako kakor vi, in če bi vi bili malo bolj pametni in malo bolj pridni, bi vam ne bilo treba s 60. leti končati kot vratar. Ja, tako je, niso vsi ljudje rezani iz istega lesa.«

In zadovoljno je Mr. Stopford odprl s svojimi zasebnimi ključi dohod k glavnemu trezorju. Potem je odprl enega izmed mnogih safov, vzel svojo beležnico in naravnal številčno ključavnico, ki je bila skrita v safu, na devetmestno število, katero je imel notirano v beležnici Naenkrat se je zaslišal lahek pok in že so se v steni safa odprla majhna, do tedaj nevidna vratca, ki so vodila v ravnateljev trezor. Trezor je bil približno dva sežnja velik, luč pa je padala v njega iz zunanje blagajne.

Mr. Stopford je smuknil skozi skrivna vratca in stopil v najsvetejše. Po naključju se je pri tem dotaknil vrat in težka jeklena vrata so naenkrat sama od sebe glasno zaloputnila. Iznenaden se je Mr. Stopford znesel v popolni temi v majhnem trezoru, toda takoj si je rekel: »Mirno kri!« Z zadovoljstvom se je sedaj spomnil, da je bila ključavnica na njegovo lastno željo tako narejena, da se je dalo od notranje strani naravnati številke. Pritipal se je do ključavnice, ki je imela visoko vrezane številke, tako da jih je lahko s preti otipal. »Kako je že bila prva številka? 687532046 menda.« Otipal je številke na ključavnici in vstavil število. Toda nič se ni maknilo, nobenega odrešilnega poka ni bilo slišati.

»Seveda,« je godrnjal Mr. Stopford, »687523046 je bilo število, številke sem bil zamenjal.« In tipajoč je vstavil novo število. Zopet nič! »Živcev ne smem zgubiti!« si je rekel Mr. Stopford, »najbrž je bilo 678325046, seveda , to je pravo število.« Toda zopet je bil njegov trud zaman. Hitel je poskušavati druge kombinacije, toda nobeno število ni bilo pravo. Mr. Stopford je včasoma občutil, da mu začenja v jekleni peči zmanjkovati zraka in mrzel pot ga je oblil. Mehanično je segel v prsni žep in izvlekel beležnico s tajno številko. Toda v temi ni mogel ničesar razbrati. Zastonj je iskal električno stikalo — v neuporabljenem trezoru žarnica še ni bila montirana. Naenkrat se je Mr. Stopford spomnil cestnega prodajalca, ki mu je bil zaman ponujal vžigalice. »Moj Bog,« je Mr. Stopford prvikrat v svojem življenju molil, »naredi sedaj čudež, da bi našel v žepu vžigalice«. Hitro je preiskal vse svoje žepe, toda zaman! Saj je bil malo preje nahrulil cestnega prodajalca: »Pameten človek ne potrebuje vžigalice.« Mr. Stopford je še malo besnel, potem pa se je vdal v svojo usodo.

Ko je nekaj ur pozneje nočni vratar Miller poklical specialne ključavničarje Združenih tvornic oklepnih blagajn, so s silo vlomili v tajni trezor ravnateljstva. Tam so našli glavnega ravnatelja mrtvega. Zadušil se je zaradi ene same škatljice vžigalic.

Jumbo.

Od tu in tam

Tako imenovanega vojvodinskega avtonomističnega gibanja se je mimogrede dotaknil v svojem govoru v Novem Vrbasu prometni minister Nikola Bešlič. Govoril je o zunanji in notranji politiki naše države, nato pa poudaril velik obseg že izvršenih javnih del v Vojvodini. Končno je dejal z ozirom na načrte za nadaljnjo preureditev države, da je bilo vprašanje Vojvodine rešeno leta 1918, ko je bilo z velikimi manifestacijami odločeno, da se ta pokrajina združi s svojo materjo Srbijo. Minister Bešlič je s tem podal svoje stališče do tako imenovanega avtonomističnega vojvodinskega gibanja, ki ga vodi prvak SDS Duda Bošković, ki pa je zadnje mesece popolnoma utihnil, kakor da je svoje načrte za vojvodinsko avtonomijo že pokopal.

Papirni kartel je spet podražil cene papirju in zaradi tega so tiskarska podjetja sporočila, da bodo morala za odgovarjajoči odstotek povišati cene svojim izdelkom. Tiskarne bodo poleg tega vkalkulirale v povišek cen tudi večje svoje režijske stroške zaradi višjih delavskih mezd in povišanja plač uslužbenstvu. Povišanje bo znašalo od 20—28%. Ni pa izključeno, da se napovedi v celoti ne bodo spremenile, ker bo morala oblast tudi tokrat pregledati papirni kartel in njegov novi cenik, če so povišanje cen papirja zahtevali res opravičljivi razlogi. Pred dvema mesecema je kartel že podražil papir, toda oblasti so cenik razveljavile in mu preprečile, da bi si delal velikanske dobičke na račun potrošnikov. Povedati je tudi treba, da sedi v papirnem kartelu ogromna večina judov, odnosno, da sedita v tej lepi družbi menda samo dva kristjana... Tudi to je omembe vredno.

Tudi ban moravske banovine se je poslužil svoje pravice, ki mu jo daje uredba o minimalnih delavskih mezdah. Ker je nastopila draginja, je izdal odlok, s katerim se vse delavske plače povišajo povprečno po 50 par na uro ali povprečno po 4 din dnevno vsem delavcem. Banov odlok bo stopil v veljavo čez dva meseca. Moravska banovina je že tretja banovina, ki je odredila višje delavske mezde.

Ustanavljanje velikih trgovskih hiš, odnosno magazinov, je za nadalje prepovedala banska oblast v Zagrebu. Vladna uredba, s katero je bilo prepovedano ustanavljanje veleblagovnic, je prenehala veljati s 1. januarjem, pa je zato banska oblast izdala za svoje področje novo prepoved. V banski naredbi je rečeno, da izgube veljavo tudi dovoljenja za nove veleblagovnice, za katere so lastniki že dobili dovoljenje, pa tega dovoljenja še niso izrabili. Verjetno je, da bo podobno uredbo izdala za ostale pokrajine tudi vlada.

Od Milana Stojadinoviča so se ločili tudi akademiki, ki so imeli svoj klub. Ti akademiki so sestavili posebno spomenico, v kateri so poudarili, da so dr. Stojadinoviču sledili zaradi tega, ker so bili uverjeni, da je njegov boj kolikor toliko nacionalno barvan, vendar pa so se razočarali nad njim zavoljo njegovega komunistom naklonjenega stališča. Stojadinovičev najožji sodelavec Gjura Jankovič je akademikom izjavil, da Stojadinovič komunistov ne napada zaradi tega, ker so tudi oni kakor on sam nasprotniki sedanje vlade narodnega sporazuma in zato nima namena odbijati svojih naravnih zaveznikov. Čim so akademiki to izjavo dobili, so do zadnjega vsi sklenili izstopiti iz Stojadinovičevega akademskega kluba »Slovanski Jug« in so svojo spomenico z izjavo Gjura Jankoviča poslali časopisom v objavo. Pristavili so še, da smatrajo dr. Stojadinoviča za škodljivca, kajti njegova okolica je vsa nenavadno naklonjena komunistom, proti katerim pa se mora vsa narodno zavedna mladina boriti.

10.773 vagonov sladkorja so izdelale letos vse jugoslovanske sladkorne tovarne. Količina je le za okrog 300 vagonov večja kakor lanska in ni izpolnila pričakovanj strokovnjakov, ki so računali, da bomo letos pridobili toliko sladkorja, da bomo v celoti pokrili domačo porabo, obenem pa nam bo stalo okrog 3000 vagonov rezerve. Vzrok temu je dejstvo, da je bilo letos sicer mnogo več sladkorne repe posajene, vendar pa je vsebovala ta repa manj sladkorja kakor lanska. Lani ga je imela 13%, letošnja pa povprečno 11.73%. Posebna komisija je pregledala vse tovarne, da je ugotovila odstotek sladkorja v repi, kajti po tem se določa odkupna cena sadilcem. Pokazalo se je, da bo treba najbrž spet zvišati odkupno ceno za repo, ker so se cene vsem drugim kmetskim pridelkom visoko dvignile. Ker sta se podražili koruza in pšenica, se poslej kmetu ne izplača saditi peso. Tovarne so sicer kmete že pozvale, naj se obvežejo, da bodo zasadili določeno količino repe, toda odziv je bil slab. Če se to vprašanje ne reši pravočasno, se utegne zgoditi, da bodo oblasti spet imele skrbi za to, kako bodo napolnile potrebne rezerve za prihodnje leto.

Žitne cene so se ustalile, ker ni povpraševanja po pšenici in koruzi veliko, po drugi strani pa je tudi ponudba malenkostna. Pasivni kraji so večji del že oskrbljeni z žitom za zimo in zato do velikih nakupov tudi ni prišlo. Tako se je cena najboljši pšenici ustalila na 200 din, ostale pšenice pa na 182—185 din za stot. Podobno stanje je tudi pri koruzi, ki se prodaja najboljša po 130 din, ostala pa po 112—128 din za stot.

Z uvedbo bencina na karte se bavi sedaj tudi vlada. Trgovinski minister dr. Andres je že ob uvedbi omejitve nedeljskega avtomobilskega prometa izjavil, da gre za začasen ukrep, ki ga bodo pa po novih izkušnjah morebiti spremenili. Sedaj pa poročajo, da se pripravlja načrt za izdajanje bencina na karte. Vsakdo bi po novi uredbi dobil določeno količino bencina na teden, pa naj se potem vozi z avtomobilom kadarkoli se hoče. Seveda pa bi bili lastniki motornih vozil razdeljeni na kategorije, ker ni mogoče devati v isto vrsto trgovskih tvrdk in zasebnikov. Pravijo pa tudi, da prav noben ne bo dobil na teden več bencina kakor 30 litrov.

V Južni Srbiji so med prazniki hudi snežni zameti nanosili toliko snega, da je bil cestni in železniški promet na mnogih krajih prekinjen. Ponekod je snega zapadlo po 80 cm. V snegu je obtičal potniški vlak, ki je vozil iz Skoplja proti Tetovu. 60 potnikov so morali prepeljati v bližnje kraje, ker bi sicer nastala nevarnost, da bi zaradi silnega mraza potniki zmrznili.

V Južni in Srednji Srbiji sneg še vedno naletava in povzroča velikansko škodo prometu. Poročajo namreč, da je sneg zametel pet vlakov in sicer tri v okolici Prištine, dva pa na Kosovem polju. Železniška uprava ima zaradi tega velike sitnosti, ker mora ne samo prekinjati promet na takih progah, temveč mora tudi zametene vlake rešiti iz snega. Delavci, ki so na progah odmetavali sneg, so opravljali Sizifovo delo, ker je takoj nato začela pihati huda burja, ki je znova zametla progo.

Razstava Karle Bulovčeve

Ljubljana, 12. januarja.

Medtem ko zunaj v velikem svetu besni vojna vihra, ko je pozornost vseh državljanov obrnjena k boju za obstanek države in za rešitev golih življenj, ko tudi najboljši in najnadarjenejši sinovi ne morejo več služiti Muzam, ampak so se vdinjali Marsu — pri nas še vedno vlada srečno zatišje. Še ne molče Muze, njih svečeniki in svečenice še opravljajo svojo plemenito službo narodu in človeštvu v trajno korist. Umetnostno življenje še vedno poteka neovirano. V našem mestu je zlasti pričujoča zimska sezona na pomembnih umetniških dogodkih plodovita. In na prav pomembnem mestu javnega kulturnega življenja in udejstvovanja stoje prav gotovo umetniške razstave, ki jih je bilo v Ljubljani od jeseni dozdaj že prav lepo število. Komaj je v kraju ena razstava, prihaja na vrsto že druga. Te dni razstavlja v Jakopičevem paviljonu Karla Bulovčeva, katere talent in kvaliteta sta bili brez pridržka priznani tudi v širokem svetu, dasi so bila o vrednosti njenega umetniškega ustvarjanja pri nas v veliki meri tudi po nečedni zaslugi zahrbtnih spletk, mnenja deljena. Z vztrajnim delom pa je umetnica, ki se je za tuja mnenja kaj malo brigala, končno znala pridobiti širok krog ljudi, ki znajo njeno umetnost ceniti z isto visoko mero, katero zasluži. Z rezultati svojega dela pa je prisilila k molku tudi svoje nekdanje sovražnike in skrivne nasprotnike, ki so ji nevoščljivo skušali zmanjševati ugled in v očeh javnosti manjšati vrednost njenega dela.

Sedanja razstava je nekakšen pregled njenega umetniškega razvoja, saj nam na zelo informativen in jasen način prikaže evolucijske stopnje njenega gledanja na svet in njenega umetniškega oblikovanja. Kolikšno je nasprotje med viharnostjo in nemirno togotnostjo, ki se lovi med nebom in zemljo in se ne ve prav kam odločiti, kakor jo srečavamo v mogočni kompoziciji »Dekleta s papigami«, kjer lik dekleta občutimo skoraj kot simbol boja med dvema močnima težnjama — ter med čudovitim, velikim ženskim »Aktom«, kjer se je umetnica že pomirila, ne da bi izgubila na oblikovalni sili, ki zdaj ustvarja skozi prizmo zrelega, trezni stvarnosti povsem doraslega gledanja: nemirne, skoraj pesniško razmaknjene linije, ki so tako tipične za njene prve čase, je ukrotila, postavila jih je v službo stroge forme, umaknila se je, bi dejali, iz nekih vizionarnih sfer in se z ljubeznijo približala preprostim stvarem, telesom, ki jih gleda z neko tipično žensko čvrstostjo in svobodnostjo. Prav ta svobodnost in čvrstost, združena z lepim smislom za formo pa se razodeva tudi v njenih plastikah, zlasti v »Glavi slikarja« in v »Dekletu z baretko«.

Najmočnejša pa je Bulovčeva brez dvoma v portretih. Tod je ohranila še ves svoj prvotni patetični dinamizem. Zdi se kakor bi hotela pri portretirancih podčrtati to, da so le enkraten in zato tako dragocen pojav. Njihove tipičnosti podčrtava z močjo in sugestivnostjo, ki učinkujeta že skoraj kot namerno simboliziranje (Milan Škrbinšek, škof dr. Gregorij Rožman, Jože Kranjc). Vsem tem je poskrbela za mogočen okvir, ki naj bi bil hkratu tudi tolmač, nosilec pomembnosti in teže: sijajna obdelava oblačil, tako mogočna, drzna in velikopotezna, ni slučajna, ampak razodeva jasno namero. Neverjetno mogočen in veličasten se nam nemalo prav zaradi tega zdi n. pr. portret igralca Milana Skrbinška, ali pa portret škofa dr. Gregorija Rožmana. Dih veličine izhaja iz teh portretov s fascinantno silo: čudovita je moč, ki nam pri prvem skuša približati apriorno zagonetnost njegovega poklica, pri drugem pa nam predoča ves veličastni svetovni nazor, z vso pezo zgodovine in z vso prepričljivostjo njegove popolne nepremagljivosti.

Njeni ženski portreti ne razodevajo običajne manire, ki poskuša za vsako ceno na obraz portretiranke pričarati »žensko milino«, ne, prej so trezno stvarni, skoraj trdi. Zlasti partije okrog oči in oči same se dojmijo gledalca kakor nekaj jeklenega, prej zoprnega kakor po laskanju hlepečega, napol skrivnostnega, napol vsakdanjega, skoraj suhoparnega. Zdi se pri tem ali onem portretu celo kakor bi se pogled oči cepil, celo kakor bi bilo oko zarisano — pa vendar ni tako. Na ta način se umetnici pogosto posreči, vzbuditi pri gledalcu videz in z njim slutnjo zagonetnosti, ki zdi za portretirancem kot pojavom. Odlični portreti so zlasti »Ivo Sever«, »Sonja Severjeva«, »Portret virtuoza«, »Tuši«, »Mirjam Ilčeva« in »Dekle s cigareto«.

Močan in samonikel duh očituje razstava Karle Bulovčeve. Njena umetnost je samorodna in svojstvena, ni se ji lahko približati in krog njenih spoštovalcev najbrž nikdar ne bo širok. Taka umetnost se težko popularizira.

Razstavo toplo priporočamo vsem prijateljem upodabljajoče umetnosti.

Anketa o minimalnih mezdah za nameščence in trgovske sotrudnike

Od Delavske zbornice v Ljubljani smo prejeli:

Za nameščence in trgovske sotrudnike v Sloveniji niso določene minimalne mezde, ker banska naredbe o minimalnih mezdah z dne 1. avgusta 1937 ureja le delavske minimalne mezde. Statistika kaže da prejema v Sloveniji 54.7% trgovskih sotrudnikov manj kot 4.50 din na uro. Od onih, ki delajo do 10 ur dnevno, znaša ta odstotek celo 77.8%. Od ostalih zasebnih nameščencev v Sloveniji jih 20.75 odstotka zasluži komaj 5 din in še manj na uro.

Anketa delodajalskih in delojemalskih predstavnikov o prilagoditvi delavskih mezd in nameščenskih prejemkov naraščujoči draginji, ki se je vršila 3. decembra 1939 pri kr. banski upravi v Ljubljani, je sprejela med svoje sklepe tudi načelo nameščenskih minimalnih mezd. Na tej načelni osnovi je nameščenski odsek Delavske zbornice v Ljubljani ob sodelovanju nameščenskih strokovnih organizacij izdelal naslednji predlog za določitev nameščenskih minimalnih mezd, ki naj bi z banovo naredbo dobil obvezno moč:

1. za trgovske sotrudnike naj se določi minimalna mezda 4.50 din na uro;

2. za ostale zasebne nameščence pa naj se določi minimalna mezda 6 din na uro.

Ako bi banova naredba te predloge Delavske zbornice v Ljubljani osvojila, bi bilo deležnih izboljšanja svojih prejemkov najmanj 70% vseh trgovskih sotrudnikov v Sloveniji in preko 25% ostalih zasebnih nameščencev.

Iz tega je pač najbolj razviden težak sedanji položaj trgovskih sotrudnikov in zasebnih nameščencev ter socialna važnost teh prizadevanj slovenske Delavske zbornice.

*

Upati je, da bo anketa, ki se bo v ta namen vršila pri banski upr. v Ljubljani v torek, 16. t. m., osvojila upravičeni predlog Delavske zbornice v Ljubljani in da bo sklepom ankete v kratkem sledila toliko zaželjena in potrebna banova naredba, ki bo uredila minimalne mezde zasebnih nameščencev in trgovskih sotrudnikov v Sloveniji. Okolnost visoke draginje še posebej govori za nujnost tega socialno-političnega ukrepa.

Športne vesti

MLADINSKI SMUŠKI DAN PRI CELJSKI KOČI

Slovensko planinsko društvo (zimskošportni odsek) v Celju priredi v nedeljo 14. januarja 1940 pri Celjski koči mladinski smuški dan. Deca do 14. leta starosti in manj izvežbani bodo startali na lahki slalom progi ob 11. uri dopoldne. Tudi na tej bodo lahko kazali svoje spretnosti in svoje znanje v izogibanju ovir in premagovanju terenskih težkoč, ki jih najde vsak smučar na svojih izletih. Popoldne bodo krmarili naraščajniki in juniorji na progi, ki bo zahtevala popolno obvladanje tekmovalne tehnike.

Marathon : SK Palič 8 : 3. Včeraj sta v Zagrebu igrala hockeyska moštva SK Marathona in SK Paliča. Tekma je bila kvalifikacijska in sicer za udeležbo na državnem hockeyskem prvenstvu. Zmagal je Marathon z rezultatom 8 : 3 (3 : 1, 4 : 1, 1 : 2) in se tako plasiral za nadaljnje prvenstvo. Pri Marathonu je nastopil kot golman tudi bivši igralec Ilirije Francot. Marathon je bilo boljše moštvo; SK Palič pa je bil ustanovljen komaj pred enim mesecem.

BKE (BUDIMPEŠTA : ILIRIJA NOCOJ OB 8. V ODMORU NASTOP SILVE PALMETOVE.

Kolesarska podzveza Ljubljana ima svoj XIII. redni občni zbor v nedeljo, dne 14. januarja t. l. ob 9 v prostorih kavarne Vospernik, Stari trg 34.

DKSK Edinstvo ima svoj II. redni občni zbor v soboto, 13. t. m. ob 20 v prostorih gostilne »Stara šola«, Celovška cesta 101, z običajnim dnevnim redom.

Bolgarski delavci se vračajo v domovino

Maribor, 11. januarja.

Nemčija išče delavcev po raznih balkanskih državah. Tako si jih je našla za znane tovarne »Hermann Göring Werke« v Linzu tudi v Bolgariji, odkoder je odšlo na delo veliko število delavcev.

Včeraj zjutraj pa se je v Mariboru kar naenkrat pojavil transport bolgarskih delavcev, 700 po številu, ki se predčasno vračajo iz Nemčije v svojo domovino. Bolgarski delavci navajajo kot razlog za predčasni povratek neprijetnost, ki izvira iz dejstva, da morajo tudi inozemski delavci nositi vsa bremena, ki jih je vojna naložila Nemčiji glede prehrane, obleke itd. Tega so se zbali bolgarski delavci, ki omejitev vsaj v prehrani doslej niso bili vajeni in so se zato rajši predčasno vrnili v domovino. Ta transport bolgarskih delavcev je tudi pokazal, s kakimi težavami se mora Nemčija boriti v svojem železniškem prometu, ki je močno preobremenjen. Transport je namreč prišel v Maribor z veliko zamudo, ki je znašala kar 14 ur.

Uboj v Laznici pred sodniki

Maribor, 12. januarja.

V noči na 8. maja lanskega leta se je pripetil v Laznici pri Limbušu žalosten dogodek, ki je imel danes svoj odmev na okrožnem sodišu v Mariboru. Pred malim senatom tega sodišča se je zagovarjal zaradi uboja 31 letni delavec Josip Novak iz Laznice. Dne 7. maja je bila v Mariboru tombola, na kateri je Franc Pondelak zadel 1000 din. Povabil je svoje prijatelje, s katerimi je prišel iz Laznice na tombolo, v gostilno in v kino ter so se vsi dobre volje vračali iz mesta domov. Ko so prišli v Laznico, so prepevali in vriskali. Pondelak pa je streljal v zrak s pištolo za strašenje. Tedaj je prišel po cesti obdolženi Josip Novak v družbi svoje žene. Ustavil je Pondelaka ter ga vprašal, zakaj strelja, nato pa ga je začel preiskovati očividno v nameri, da mu vzame pištolo. Pondelak pa se ustrašil za svoj denar ter je zakričal na pomoč. Tedaj so prihiteli njegovi prijatelji, pred katerimi se je Novak podal v beg. Edvard Lilek ga je zasledoval. Naenkrat so zaslišali ostali krik in ko so prihiteli do nekega plota, so tam našli Lileka v nezavesti ležečega. Novak ga je udaril z nekim trdim predmetom ter mu razbil lobanjo. Lilek je potem v mariborski bolnišnici umrl. Novak se sedaj zagovarja, da Lileka sploh ni udaril in pravi, da ga je moral smrtno zadeti kak njegov tovariš, ki je Novaka skupaj z Lilekom zasledoval. Očividno, da ga je udaril po nesreči.

Razprava ob času poročila traja.

Delavec zmrznil in ležal v gozdu pol meseca

Iz Slovenjgradca nam poročajo o nesrečni smrti 72 letnega gozdnega delavca Ivana Brunčka, ki je zadnje čase stanoval in delal pri raznih posestnikah v Vrhah pri Slovenj Gradcu. Mož je hodil od posestnika do posestnika in si služil svoj vsakdanji kruh z delom v gozdu. Zadnje dni svojega življenja je delal pri posestniku Viktorju Konečniku, od katerega je odšel 23. decembra. Od tega dne ga nikdo ni več videl, kar pri domačih ni vzbudilo pozornosti, ker mož ni imel stalnega bivališča in stalnega dela ter je spal enkrat pri enem, drugič pri drugem posestniku.

Dne 9. januarja dopoldne je Konečnikov hlapec Franc Vrhovnik v gozdu pri nabiranju vej ob neki pešpoti našel mrtvega moškega, v katerem je takoj prepoznal Brunčka. Mož se ga je bil 23. decembra, ko je odšel od svojega zadnjega poslodavca, nekoliko naskrkal. Ker si je hotel skrajšati pot, jo je mesto po glavni stezi, mahnil kar po bližnjici skozi gozd. Med potjo pa je bržkone omagal in se vlegel, da bi si nekoliko odpočil. Pri tem je zaspal in v hudem mrazu zmrznil. Pri Brunčku so našli le 5 dinarjev gotovine, v žepu pa je imel kos črnega kruha. Ker na truplu ni bilo sledov nasilja, so ga prepeljali na pokopališča v Starem trgu in ga pokopali.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v °C največja	Temperatura v °C najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost 0—10	Veter (smer, jakost)	Padavine m/m	Padavine vrsta
Ljubljana	782·3	-8·4	-9·8	70	10	SW_1	0·1	sneg
Maribor	783·3	-11·1	-12·0	80	9	W_2	—	—
Zagreb	779·8	-11·0	-13·0	80	10	NE_6	—	—
Belgrad	780·7	-12·0	-16·0	70	7	NE_3	—	—
Sarajevo	777·6	-11·0	-16·0	80	10	N_1	—	—
Vis	763·3	-3·0	-3·0	90	10	E_6	—	—
Split	763·8	-1·0	-4·0	70	10	NE_6	—	—
Kumbor	765·6	4·0	3·0	60	10	NNE_4	—	—
Rab	766·5	-2·0	2·0	70	10	NE_5	—	—
Dubrovnik	760·9	4·0	0·0	80	10	NE_3	—	—

Vremenska napoved: deloma oblačno, stanovitno in mrzlo vreme. Najnižja toplota zraka na letališču —10° C.

Koledar

Danes, petek, 12. januarja: Alfred, Ernest.
Sobota, 13. januarja: Veronika.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

O priliki tekem v Mostecu ob Večni poti priredi v nedeljo gostilna Martinc, Zg. Šiška, veliko predpustno zabavo!

V nedeljo 14. t. m. se ponovi ob 5 popoldne v Frančiškanski dvorani zabavna komedija **v 3** dejanjih »Postrežek«. Lansko leto je omenjena komedija dvakrat odlično uspela ter se je občinstvo prav od srca smejalo, zato vsi najvljudneje vabljeni.

Spored Dermotovega koncerta v ponedeljek 15. t. m. ima dva dela. Prvi del je posvečen domači pesmi in Dermota nam bo zapel najprvo sedem Krekovih samospevov, nato dva Lajovčeva in ob sklepu prvega dela Foersterjevo arijo iz »Gorenjskega slavčka«, ki opeva veselje in radost, da je zopet doma. V drugem delu pa bomo slišali mojstrske pesmi in arije skladateljev Glucka, Mozarta, Marxa, Richarda Straussa in Meyerbeera. Mojster pevec bo brez dvoma zapel vse skladbe z njemu lastno toplino in umetniško dovršenostjo. Na klavirju ga spremlja njegova soproga gospa Hilda Dermota. Koncert bo v veliki Filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Šolska vodstva opozarjamo na razstavo Karle Bulovčeve, ki je odprta do 17. t. m. Skupine imajo popust in plačajo od osebe po 2 din, oz. po dogovoru. Vsi prostori v Jakopičevem paviljonu so toplo zakurjeni.

Vojna poročila polnijo časopise. — Generalni štabi imajo posvetovanja za vsakim omizjem. Navzlic temu nas leto za letom decimirajo naši najhujši notranji sovražniki. Udali smo se jim na milost in nemilost. Fotografije teh sovražnikov bomo videli na skioptičnem predavanju dr. Iva Pirca »Naroda rast — zdravje družin«, ki bo jutri, 12. t. m. ob 20 na XI. prosvetnem večeru v Frančiškanski dvorani. Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi in v trgovini Sfiligoj.

Italijanski jezikovni in kulturni tečaji za inozemce. Od 15. januarja dalje bo prirejal Nacionalni institut za kulturno zbližanje z inozemstvom v Italiji serijo raznih kratkotrajnih tečajev, posvečenih predvsem italijanskemu jeziku in kulturi, zgodovini, arheologiji, glasbi itd. Program je izdelan do konca leta. Informacije daje omenjeni institut v Rimu, Via L. Spallanzani A., in biljetarne Putnik.

Občni zbor Organizacije praktičnih tehnikov, ki združuje absolvente mojstrskih-delovodskih šol na Tehniški srednji šoli v Ljubljani in njim enakovrednih šol, se vrši v nedeljo dne 14. januarja 1940 ob 9 dopoldne v sobi št. 10 na Tehniški srednji šoli v Ljubljani, I. nadstr. (glavni vhod). Članstvo in absolventi vljudno vabljeni.

Prijava koles za leto 1940 bo na področju uprave policije v Ljubljani kot običajno na policijskih postajah v času od 16 januarja do 20. februarja 1940. Predpisani obrazci za prijavo se dobe prav tako na policijskih postajah in stane kos 1 din. Kolkovina za prijavo bicikla znaša 5 din, davščina za državni cestni sklad pa 10 din za vsako kolo. Čitljivo s črnilom v vseh rubrikah izpolnjene prijave je predložiti vselej s prometno knjižico. Uprava policije poziva lastnike, da prijavijo svoja kolesa na najbližji postaji svojega bivališča po naslednjem vrstnem redu: 15. januarja: 1—1000, 16. januarja: 1001—2000, 17. januarja: 2001—3000, 18. januarja: 3001—4000, 19. januarja: 4001—5000, 20. januarja: 500—6000, 22. januarja: 6001—7000, 23. januarja: 7001—800, 24. januarja: 8001—9000, 25. januarja: 9001—10.000, 26. januarja: 10.001—11.000, 29. januarja 11.001—12.000, 30. januarja: 12.001—13.000, 21. januarja: 13.001 do 14.000, 1. februarja2 14001—15.000, 3. februarja: 15.001—16.000, 5. februarja: 16.001—17.000, 6. februarja: 17.001—18.000, 7. februarja: 18.001 do 19.000, 8. februarja: 19.001—20.000,9. februarja: 187.000—188.000, 10. februarja 188.001—189.000, 12. februarja: 189.001—190.000, 13. februarja: od 190.001—191.000, 14. februarja: 191.00.—192.000. Zamudniki bodo morali plačati poleg gori navedenih pristojbin še kazen 37.50 din za vsako kolo.

Ljubljansko gledališče

Drama. Začetek ob 20.

Petek, 12. januarja: Zaprto (generalka).
Sobota, 13. jan.: »Profesor Klepec«. Krstna predstava. Premierski abonma.
Nedelja, 14. jan. ob 15: Kozarec vode. Izven. Znižane cene 20 din navzdol.
Ob 20: Kupčija s smrtjo. Izven. Znižane cene 20 din navzdol.

Opera. Začetek ob 20.

Petek, 12. jan.: Zaprto.
Sobota, 13. jan.: »Traviata«. Izven. Gostovanje Zlate Gjungjenac in Ant. Dermote.
Nedelja, 14. jan. ob 15: Pri belem konjičku. Izven. Znižane cene.
Ob 20: Frasquita. Izven. Gostuje Zlata Gjungjenac.

Mariborsko gledališče

Petek, 12. jan.: Zaprto. (Gostovanje v Celju.)

Celjsko gledališče.

Petek, 12. jan., ob 20: »Via Mala«. Gostovanje mariborskega gledališča.

Iz dnevnika ujetega sovjetskega častnika

»Brez haska izgubljamo svoje ljudi — Moje potrpežljivosti bo kmalu konec,« je zapisal rdeči častnik Igor

Znani francoski poročevalec Henri Danjou se kaj pogosto oglaša s finskih bojišč. Ni mu treba biti v skrbeh, da bi mu zmanjkalo nove, vedno zanimive snovi za svoja poročila. Te dni je poslal svojemu listu »Paris Soir« spet daljši članek, v katerem popisuje, kako mu je prišel v roke od sile zanimiv dnevnik nekega sovjetskega častnika, ki je padel pri Petsamu, na najsevernejšem finskem bojišču. Prišel je v neko laponsko hišico sredi gozda. V sredini, skupni sobi je bila ogromna porcelanasta peč, okoli nje pa klop, na kateri so ležali zleknjeni vojaki. Bila je to hišica finskega gozdarja, ki je bil s svojimi sinovi vred vojak. Žena je za vse pripravljala kavo.

V tej hišici — tako piše Danjou — sem odkril dokument, ki je verjetno že na poti proti Helsinkiju in o katerem bodo pozneje gotovo govorili po vsem svetu. To je bil mali zapisnik, dnevnik, kakršnega nosijo vojaki s seboj, da si krajšajo čas, ko vanj vpisujejo pomembne dogodke, kar so doživeli. Na prvi strani je imel ta zvezek tabelo za seštevanje, na zadnji strani pa tabelo za množenje. Številke strani so bile rimske, besedilo pa je bilo napisano v ruščini. To je bil dnevnik nekega sovjetskega častnika, ki je padel v bojih pri Petsamu. Ledena vlaga je črke nekoliko zabrisala. Neki vojak, ki je vzdrževal zvezo med poveljništvom in vojsko, ga je odnesel na divizijo.

Prvi zapiski: »Umazani smo kot dimnikarji in vsi prehlajeni«

Na dnevniku je bilo zapisano ime Igor, poleg njega pa še drugo ime in številka polka, ki nam jo je bilo težko razvozljati, finski častniki pa se na te stvari že dobro razumejo.

Na prvo stran je častnik zapisal svoje beležke 21. novembra, t. j. devet dni, predno se je začela vojna s Finsko. Tako je napisal: **»Štirinajst dni se že potikamo po laponskih gozdovih, zdaj ob ognju po zasneženih poljih, zdaj spet po kočah, zavitih v dim. Zamazani smo kot dimnikarji, oblečeni v kože od divjačine ter vsi prehlajeni. Naša vojaška morala je zelo nizka.**

Vsi okoli mene govore o dogodkih, ki se napovedujejo. Govore o Sovjetih, ki so nam vedno pravili, da branijo našo deželo pred napadalci, ne pa da bi druge napadali. Zdaj pa gremo napadat Finsko. Kako naj to razumemo?«

Po zasedbi Poljske — obljubljena demobilizacija

Isti dan je Igor še mnogo razmišljal o tem in o sebi. Na vso moč se je čudil vsemu, kajti Sovjeti so obljubili, da bo po končani zasedbi Poljske izvedena na ruskem demobilizacija. Marsikaj je Igorja zbodlo ta dan spričo takšnih napovedi, ki se niso uresničile.

»Vojaki pravijo, da naši poveljniki niso niti zmožni, niti se ne znajo vojskovati v gorskih in gozdnatih pokrajinah. Jaz sam sem tudi črnogled. Toda jaz sem bil že na Poljskem. Treba bi bilo zapustiti te gozdove.«

Vse, kar je Igor napisal ta dan v svoj dnevnik, je zvenelo v enakem tonu. Takole je nadaljeval: **»Po gozdovih nekaj čudno vrši. Ali bo vojna, ali pa se bomo vrnili domov? Pohod na Poljsko je bil slaven, a na Finsko ne. To, kar povedo komisarji, ni nič drugega kot ponavljanje govorov Molotova.**

Včasih mi misel uide tja k svoji družini. Rad bi bil v Moskvi, da bi videl svoje prijatelje. Toda vse to spet hitro izgine izpred oči. Človek ne misli več rad na to, kaj utegne priti. Preteklost, družina — vse je izgubljeno. Ne preostaja nam drugega kot mehanično življenje in vera v vojaško usodo. Človek se ne mara več niti umivati.«

Preskočil sem beležke, ki jih je zapisal Igor 22. in 23. novembra. Tu govori o nekem zavetišču, ki se je zrušilo, o vojakih, ki neprestano tožijo, sanjajo in pripovedujejo svoje sanje. Neki vojak je dejal, **da bi bil Stalin moral skleniti pogodbo s Finsko.** Drugi je odgovoril: **Kaj naj bi sklepal takšno pogodbo, ko za nas in za druge tu pogodbe zdaj niso vredne nič več!«**

24. novembra je zapisal:

»Pričakujemo vojnega komisarja. Ne verjamem, da bi bila Rusija napadla Finsko, saj vendar obstoji nenapadalna pogodba med obema državama. Držali jo bomo v strahu, dokler ne bo odnehala.«

Od 25. do 29. novembra je častnik Igor zapisoval svoje srčne zadeve, svojo čustveno oporoko. Bil je nekoč poročen. Kruta usoda mu je ugrabila njegovo ženo. Ustvaril si je nov dom, novo ognjišče. Razmišljal je o vseh podrobnostih svojega življenja in obstoja. 29. novembra je izbruhnila vojna kakor bi udarila strela. **»Nimam strahu. Če se je treba vojskovati, se bom vojskoval,«** je zapisal v dnevnik.

Tedaj se je začela zločinska vojna. Igorjevi zapiski so postali zelo kratki.

Brez oddiha, lačni in premraženi

30. novembra: — **»Vojna. Marširali smo ves dan brez počitka in ne da bi kaj jedli. Bilo je strašno mraz.«**

Skoro enako je zapisal 1. decembra: — **»Drugi dan že nismo jedli in ne spali. Neprestano nas vznemirja sovražnik.«**

Odslej Igor stalno poudarja, da njegovi vojaki premalo spe in da so lačni.

2. decembra: — **»Prvič smo prišli v stik s Finci. Osem mož iz moje čete je padlo. Zelo se vojaki boje. Boji so srditi.«**

3. decembra: — **»Vojskujemo se ob obali pri Petsamu in smo končno to mesto zavzeli. Tokrat smo lahko spali pod streho, čeprav je bilo to v nekaki pasji kočí. Boljše je še vedno kot v meter globokih luknjah. Trdo je naše življenje. Rekli so nam, da nam bo prišla na pomoč armada ministrskega predsednika Kuusinena, toda mi je dozdaj še nismo videli. Mudi se že. Mi izgubljamo brez haska svoje ljudi. Moje potrpežljivosti bo kmalu konec. Večina vojakov je tako prestrašenih, da človek z njimi ne more več govoriti.«**

»Osvobodit smo jih prišli, ti pa streljajo na nas...«

Po več dnevih molka je Igorjeva žalost 10. decembra spet prišla do izraza v njegovem dnevniku:

»Zasedli smo nekaj vasi, toda v teh nismo videli žive duše. Mi se vojskujemo za svobodo Finske. Toda Finci se skrivajo po gozdovih in streljajo na nas. Vojaki ne razumejo več tega. Celo poveljniki sami se ne znajdejo več.«

Zadnjo beležko je Igor zapisal 13. decembra. Isti dan je padel na bojišču.

»Med odmorom smo obirali v gozdu uši. Vsi smo bolni. Hiše po vaseh, kamor smo prišli, so ali požgane ali prazne. Razširili so se glasovi, da se bo vojna končala 21. decmbra, na Stalinov rojstni dan.

Vsi smo strašno izmučeni.«

To so bile zadnje besede v Igorjevem dnevniku.

Športniki za Fince

Ko so se rdeče čete valile proti peščici Fincev, so ti pridno pripravljali olimpijske igre za leto 1940. Olimpijsko mesto pri Helsinkih je raslo iz tal in bilo skoraj dograjeno. Zgradili so ga ljudje, ki se dobro zavedajo, kaj je šport. Ali niso Finci neprekosljivi športniki, ki so se za boj z rdečo armado dobro pripravili in težko preizkušnjo tudi sijajno prestali!

Tudi Amerika poleg vsega ostalega sveta dogodke na Finskem skrbno zasleduje in občuduje finsko odpornost in žilavost. Zlasti pa si je junaški finski odpor pridobil simpatij v ameriški športni javnosti. Športniki so jim sklenili pomagati tako, da bodo prispevali k stroškom, ki so jih bili Finci zabili v zgraditev olimpijskega mesta. Ker so se časi obrnili, bodo Finci seveda tudi ta denar porabili v druge namene.

Razne ameriške športne zveze so sklenile organizirati celo vrsto dvobojev, v katerih bodo sodelovali sami znani športniki. Najprej naj bi bila velika boksarska prireditev, nato pa teniški turnir, pri katerem bi sodelovali profesionalci in amaterji. Omenjajo slavna imena Tilden, Budge, Perry, Parker, Vines in drugih. Polo bodo igrali filmski zvezdniki, kar mislijo, da bo še prav posebno vleklo. Dalje bodo znani tekači nabrusili pete. Vsi dohodki teh športnih prireditev bodo šli za pomoč Finski.

Vse ameriške športne organizacije so se za tak način pomoči polnoštevilno odzvale in hočejo tudi dejansko dokazati svoje občudovanje in prijateljstvo do hrabrih finskih športnikov.

Naročajte Slovenski dom!

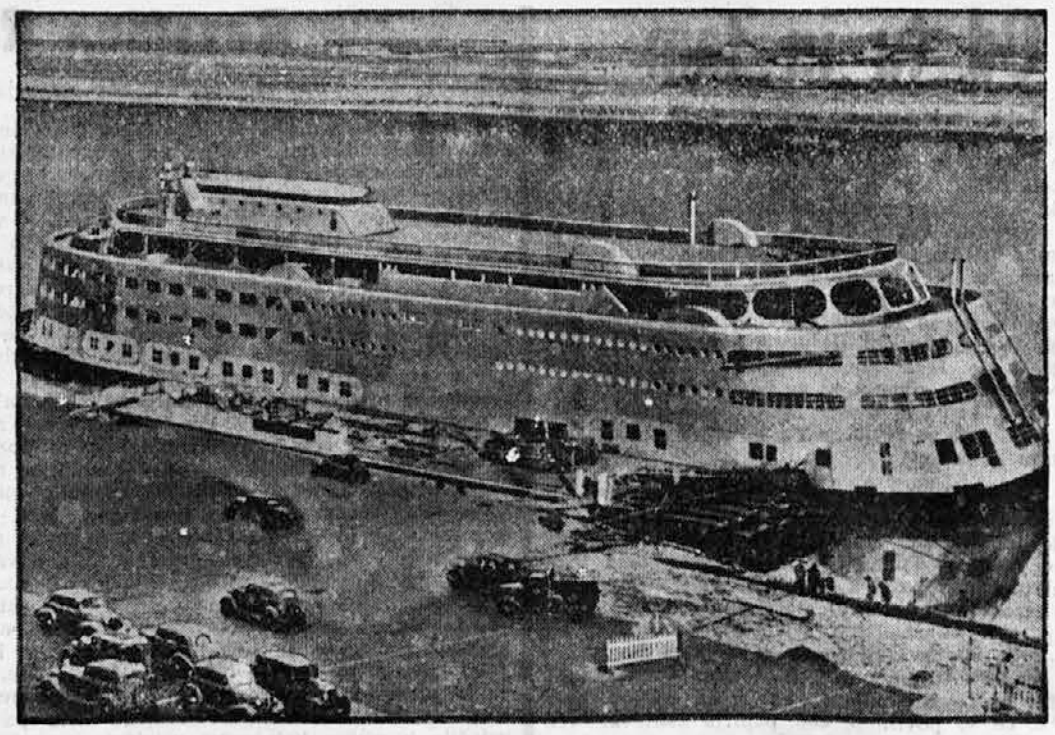

Najnovejša ladja, s katero bodo prevažali izletnike po ameriški reki Mississipi. Podobna je modernim električnim vlakom. Ima pet »nadstropij« in je dolga 120 metrov. Nemci poročajo, da bo to največja izletniška ladja, kar jih imajo dozdaj v Združenih ameriških državah. Ladja bo dograjena šele letos julija meseca in bo tedaj tudi začela opravljati svojo redno službo.

Tudi za kralja veljajo živilske nakaznice

Sedanja vojna je tudi Angleže prisilila, da uvedejo varčevanje in večjo zmernost v jedi, kajti vojne ne bo najbrž še tako kmalu konec. Angleške gospodinje bodo dobile vsak teden 140 milijonov izkaznic. Na teden bodo dobile 110 gramov masla, 340 gramov sladkorja, 110 gramov prekajenega mesa. Odrezke bodo morali imeti vsi trgovci, ki prodajajo na drobno. Smeli jih bodo odtrgati le tako, kakor so po vrsti v bloku. Če jih kdo ne bo uporabil, za kar so namenjeni, po enem tednu ne bodo več veljali. Meso pride na vrsto šele meseca aprila.

Temu varčevanju se tudi angleška kraljevska dvojica ni odtegnila. Odslej bo njuna miza skromneje in enostavneje obložena. Na vrsto bodo prišli pridelki s kraljevega posestva in vrta. Tudi druge izdatke je kraljeva dvojica omejila in jih uredila, kakor zahteva vojni čas. Ves notranji sijaj je izgnil in večino sob so zaprli, pohištvo pa so pokrili s pregrinjali. Tako je na primer vse drugo nadstropje zazidano.

Ko so bili poklicani angleški obvezniki pod zastavo, so število služabništva v kraljevi palači zmanjšali za tretjino. Kar je služabništva ostalo, ne nosi več lepih, z zlatom obšitih livrej, kakor prej, kar so predpisovali strogi dvorni predpisi. Tudi vaze z redkimi in lepimi rožami so izginile. Zdaj se zadovoljijo s cvetjem, ki raste na kraljevem vrtu. Zasebni kino v palači je prenehal, ker kraljevska dvojica nima ne denarja, da bi ga vzdrževala, in ne časa, da bi ga obiskovala.

To se vse drugače sliši kakor zadnje znane Knickerbokerjeve ugotovitve, čeprav morda ni vse do pičice tako res.

Kaj, da imajo tudi drugod tramvaje, ne samo v Sovjetiji?!

Človek si ne more misliti, kakšen je sovjetski vojak, je rekel neki poljski častnik, ki je pobegnil iz Lvova. Tako je napisal v »Handelsblad« njegov dopisnik. Večina jih je nepismenih. Kultura, ki jo rdeči mogotci oznanjojo in širijo, je tam, kakor je bila pred petindvajsetimi leti, kar se kaj dobro pozna na vojakih. Pokorni so samo zato, ker se bojijo, da ne bi prišli pred puške. Strah jih je celo takrat, kadar jih imenujejo »tovariše«. Kdor je nekoliko bolj izobražen, je komisar ali pa častnik. Mislili so, da je Sovjetija dežela z največjo kulturo na svetu. Ko so vojaki videli v Lvovu cestno železnico, se ji niso mogli dovolj načuditi, kajti prej so jim pravili, da ni nikjer drugod na svetu tramvaja, kakor le v Rusiji. Tudi niso hoteli verjeti, da je še kakšno drugo veliko mesto na svetu, kakor Moskva. Prepričani so bili, da je Rusija pravi raj, zlasti kar se tehnike tiče. Povedali so jim tudi, da druga mesta v Evropi nimajo nobenih električnih in podobnih naprav, ampak da tam živijo ljudje, ki so skoraj podobni divjakom. Mislijo samo na politiko in propagando. Njihovi možgani, da so prepojeni samo z idejo vsemogočne Sovjetije in da znajo na pamet vse Leninove in Stalinove govore. Verjamejo tudi vse, kar jim je vtepla v glave propaganda: da je samo v Rusiji blagostanje, povsod drugod na svetu pa je sama revščina. Zato tudi niso komunisti v pravem pomenu besede, ampak so pred vsem Stalinisti. Za nje je Stalin bog, in njegova beseda je kakor evangelij.

Naša rdeča armada, pravijo, je nepremagljiva in če bo Stalin ukazal, bomo šli na Berlin in Pariz.

Kakšen raj je v Rusiji, vemo vsi, vemo pa tudi, kako nepremagljiva je rdeča armada. Tistih nekaj Fincev jo podi, da se ustaviti nima časa. O sovjetskem raju se najbolj prepričamo, če pogledamo slike, ki jih prinašajo tuji listi, kjer vidimo, da sovjetski vojak nima drugega na sebi kakor nekaj cap in najboljša obleka je njegova koža, ki pa jo je sovjetski vojak prinesel s seboj še iz carske Rusije...

Tudi drugod po svetu zebe

V vsej Romuniji je pritisnil hud mraz. Skoraj povsod znaša temperatura 30 stopinj pod ničlo, ponekod pa je živo srebro padlo celo na 38 stopinj pod ničlo. Včeraj je zaradi hudega mraza zmrznilo 18 ljudi.

V Moskvi so imeli včeraj 32 stopinj pod ničlo. Popoldne je mraz za nekaj stopinj popustil. Iz Taškenta pa poročajo, da je bila zadnjih 14 dni povprečna temperatura v Uzbekistanu med 12 in 20 stopinj pod ničlo. V vsej Osrednji Aziji, Uzbekistanu in Turkmenistanu je zavladala znosna temperatura in je ponekod celo toplo in sončno, kakor ne pomnijo v tem letnem času že 15 let.

Zaradi silnega mraza plovejo na vseh holandskih rekah velike ledene plošče, ki zelo ovirajo plovbo na rekah. V Niemwegnu in Arnheimu lahko vozijo samo velike ladje, ker male ladje niso kos mnogoštevilnim ledenim ploščam. Bati se je, da bo zaradi hudega mraza rečna plovba v kratkem popolnoma nemogoča.

Program radio Ljubljana

Petek, 12. jan.: 7 Jutranji pozdravi — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Kramljanje z mladino (M. Zor) — 12 Slovenska pesem in glasba (plošče) — 12.30 Opoldanski koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 18 Ženska ura: Gospodinjsko gospodarstvo (V. Peršuh) — 18.20 Valčki (plošče) — 18.40 Francoščina (dr. St. Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 19.50 O programu akad. skupine SPD (K. Tarter) — 20 Klavirski koncert ge. Jadvige Štrukelj-Poženelove — 20.45 Koncert Radij. orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za tiste pete, ki se rade vrte (plošče).

Sobota, 13. jan.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Plošče v venčku vam podamo, kaj v njem je, ne izdamo — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Plošče v venčku vam podamo, kaj v njem je, ne izdamo — 14 Poročila — 17 Otroška ura: a) Pravljice (M. Boltar - Ukmarjeva): b) Pavliha in njegova druščina (lutkovna igrica) — 19.15 Pregled sporeda — 18 Za delopust igra Radij. orkester — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 O zunanji politiki (dr. Al. Kuhar) — 20.30 Koroško ženitovanje. Sisan večer — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna igra Radijski orkester.

A. G. Barrili 51

DVE BEATRICI

Prav sedaj? Bilo bi več kot brezpametno. Kolumb se je odločno postavil pred svoje mornarje. Izjavil je, da je treba na vsak način nadaljevati pot. Tudi če se vsi protivijo, hoče on izvesti ukaz vladarjev, ki so poslali te tri ladje, da odkrijejo novo pot v Indijo. Zahteval je, da se mu morajo brezpogojno pokoravati. Dokazoval jim je, da so negovi računi pravilni in da bodo v najkrajšem času dospeli do suhe zemlje.

Kozma in Damjan sta stala v prvi vrsti in pritrjevala admiralu. Bila sta pripravljena, da ga branita, če bi se mornarji uprli. A Kolumbove odločne besede so mornarjem vzele pogum; tudi niso vedeli, če bi se upor posrečil, ali pa ne bi morda mnogi ostali zvesti admiralu. Tudi to, da je admiral omenil vladarje, je precej potlačilo njihovo upornost.

Kolumbov položaj pa je postajal vedno bolj nevaren. Kljub njegovemu odločnemu nastopu, mornarji niso več skrivali svoje upornosti in bati se je bilo, da jih ne bo mogel več krotiti. K sreči pa so bili znaki o bližini zemlje vsak dan bolj številni. Ujeli so neko zelenkasto ribo, ki živi le med skalovjem. Medtem ko so mornarji ogledovali ribo in se prepirali o tem ali je to nova prevara ali ne, je Kozma nekaj zagledal v vodi. Slekel se je in skočil čez krov. Tudi Damjan, ki se nikoli ni ločil od prijatelja, mu je sledil.

»Kam gresta?« je vprašal admiral, ko je videl, s kakšno mrzlično naglico sta se slačila.

»Ne vem;« je odvrnil Damjan, preden je skočil za tovarišem. »Kozma je šel v vodo, jaz grem za njim. Moj prijatelj ima zelo oster vid, a zato znam jaz bolj urno plavati kot on.«

Kozma je pa že dosegel ono stvar, zaradi katere je skočil z ladje, preden je Damjan dospel do njega.

»Oh, kako je lepa,« je vzkliknil Damjan, ko je videl plen, ki ga je prijatelj držal v roki. »A zame ne ostane ničesar?«

»Glej, tam doli plava neka palica; pojdi ponjo.«

»Da, vidim jo. In še nekaj bolj temnega je zraven;« je odvrnil Damjan in splaval v smeri, ki mu jo je pokazal prijatelj.

Kozma pa se je medtem vrnil k ladji. Pomagal si je pri plavanju le z eno roko, kajti z drugo je držal krasen plen, zaradi katerega je skočil v vodo.

»Tovariši!« je zaklical, ko se je približal ladji. »To pa ni alga, pri moji veri. Spustite mi vrv, da bom mogel prinesti ta dar nepoškodovan našemu admiralu.«

Mornarji so spustili vrv, katero si je Kozma ovil okoli pasu in tovariši so ga potegnili na krov.

Medtem je priplaval tudi Damjan in zaklical mornarjem:

»Spustite tudi meni vrv, ker judi jaz ne prihajam praznih rok.«

Tudi njega so mornarji potegnili na ladjo.

»Kaj pa je?« je vprašal admiral, ko je zagledal Kozma, ki se mu je bližal še vse moker.

»Gospod admiral,« je zaklical Kozma in dvignil roko, v kateri je držal vejico s krasnimi cveti, »ta dar vam pošilja lepa neznanka.«

Kolumb je vzel vejico z zlatorumenimi cveti iz mornarjevih rok in odvrnil smehljaje:

»Poznam lepo devojko, čeprav je še nikoli nisem videl.«

»A ona vam s to vejico sporoča, da jo boste kmalu odkrili.«

»Brez dvoma,« je odvrnil admiral. »A glejte, vaš prijatelj prinaša nekaj drugega. To je pa najbrže dar neznankinega soproga, ki nam pa mora biti v opozorilo.«

Damjan je namreč poleg zelene veje prinesel tudi dolgo, rdeče in črno pobarvano palico, na kateri so bile vrezane razne geometrijske oblike. Kolumb si je palico natančno ogledal, nato pa jo je podal svojim častnikom.

»Gospodje,« jim je dejal, »zemlja je blizu. S cvetočo vejico nam je to naznanila. Opozarja pa nas tudi, da moramo biti previdni, da ne zadenemo ob čeri. Izmeriti moramo morsko globino in zelo paziti, posebno ponoči.«

Častniki so pritrdili njegovim besedam. Tudi mornarji so se pomirili in na vseh treh ladjah je zavladalo veselo razpoloženje.

Admiral je odšel v svojo kabino. Tu je položil cvetočo vejico pred podobo nebeške Kraljice, padel na kolena in se zatopil v molitev.

Ko so zvečer odmolili skupno večerno molitev, je admiral dal znak, da hoče govoriti. Nemudoma so se zbrali okrog njega in v spoštljivem molku čakali, kaj jim bo povedal. Izginila je vsa upornost in sovraštvo. Bili so tako mirni in plahi, da bi skoraj ne bilo mogoče verjeti, da so prav ti ljudje še pred nedavnim kovali naklepe, kako bi se admirala iznebili in ki so se mu še pred dvema dnevoma odkrito upirali.

A ni jim govoril o teh grdih stvareh katere je v svoji plemenitosti že odpustil. Govoril je s preprostim dostojanstvom, kakor človek, ki se ne boji ljudi, niti ne njihove navoščljivosti; ki ničesar od njih ne pričakuje niti njihove ljubezni ne; kajti vso tolažbo najde v sebi in pričakuje svojo obsodbo od nekega drugega sodnika, ne pa od nevedne množice.

Opozoril jih je na to, kako jih je božja Previdnost vodila na njihovi poti. Kako je neprestano vladalo lepo vreme in je morje stalno bilo popolnoma mirno. Vedno so imeli ugoden veter, ki jih je gnal proti cilju. Še več. Ko jim je upadal pogum, so se pojavljali znaki bližnje zemlje, ki so bili toliko bolj jasni in pomembni, kolikor večji je postajal njihov strah. Sedaj bo pa kmalu konec preizkušnje. Z vso verjetnostjo bodo že naslednji dan zagledali zemljo. Ker pa zaradi bližine zemlje preti nevarnost, da bi ladja zadela na čeri, zato morajo pluti z veliko previdnostjo. Naročil jim je še, naj mu takoj sporočijo, ko zagledajo zemljo. Pristavil je, da tisti, ki prinese prvo poročilo, prejme poleg kraljeve nagrade še od njega lep dar.

Ves dan je pihal močan veter od vzhoda. Ladje so plule z izredno naglico. Prva je bila vedno »Pinta«; saj je tudi bila najboljša izmed vseh. Na vseh treh ladjah je vladalo veliko razburjenje. Vso noč nihče ni zatisnil očesa. Napeto so pričakovali, kdo bo prvi zagledal zemljo.

Okrog desete ure zvečer je Kolumb še stal na sprednjem delu ladje in upiral pogled v daljavo, kakor da bi hotel prodreti nočno temino. Nenadoma se mu je zazdelo, da vidi v daljavi luč. Bila je drobna, trepetajoča lučka in admiralu se je sprva zdelo, da se mu le zdi da jo vidi.

»Gutierrez!« je zaklical, obrnivši se k častniku, ki je stal nedaleč od njega.

Častnik se je približal in vprašal:

»Kaj želite, gospod admiral?«

»Ali vidite tam v daljavi majhno lučko, ki se zdi, ko da bi skakljala po vodi?«

Častnik se je obrnil v smer, kamor je kazal admiral in čez nekaj trenutkov dejal:

»Da, tudi jaz jo vidim. Zdi se, kakor da bi bila na kakšnem ribiškem čolnu.«

»More pa biti tudi plamenica popotnikov, ki hodijo ob obali. Prosim vas, pokličite še koga. Hočem biti gotov, da se ne motiva.«

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič. — Izdajatelj: inž. Jože Sodja. — Urednik: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo.
»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6.